Statuta episcoporum Regni Sveciae

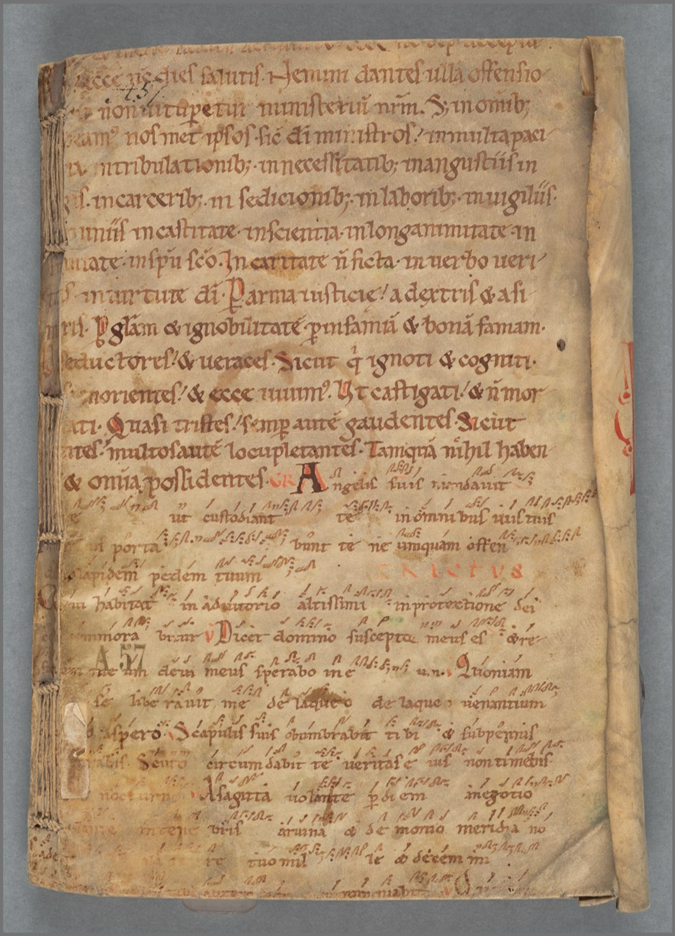

Handskrift A 57

Tillkomstår 1248-1480

Digitaliserad år 2014

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

A 57

...ecce nc̄ dies salutis. Nemini dantes ullā offensio
... non uituperetur ministeriū nr̄m. S; in omnib;
...eam⁹ nosmet ipsos sic̄ dī ministros. in multa paci
...a. in tribulationib; in necessitatib; in angustiis in
...is. in carcerib; in sedicionib; in laborib; in uigiliis.
...iuniis in castitate. in scientia. in longanimitate. in
...uitate. in spū scō. In caritate n̄ ficta. in uerbo ueri
...is. in uirtute dī. Parma iusticie. a dextris & a si
...tris. P glām & ignobilitatē p infamiā & bonā famam.
...seductores. & ueraces. Sicut q̄ ignoti & cogniti.
...morientes. & ecce uiuim⁹. Ut castigati. & n̄ mor
...ati. Quasi tristes. semp autē gaudentes. Sicut
...ntes. multos autē locupletantes. Tamquā nihil haben
& omnia possidentes. GR. Angelis suis mandauit
... ut custodiant te in omnibus uiis tuis
...i porta... bunt te ne umquam offen
...lapidem pedem tuum. TRACTUS
...ui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei
...commora... bitur. V. Dicet domino susceptor meus es ... et re
...m meum deum meus sperabo in eum. V. Quoniam
...se liberauit me de laqueo de laqueo uenantium
... aspero. V. Scapulis suis obumbrabit tibi et subpennis
...rabis. Scuto circumdabit te ueritas eius non timebis
... nocturno. V. A sagitta uolante per diem a negotio
...ante in tene... bris ... a ruina et demonio meridiano
...cadent ... a la... tere tuo mil... le et decem mi...
... non appropinquabit ... V. ...

A 57

in me spe ra uit liberabo eum

cognouit nomen me um V In uocauit me et

audiam e um cum ipso sum in tribulatio

e um et glorificabo e um longitu dine di

ad imple bo e um et ostendam il li salutare m

In ilt. Ductus est ihc in desertū [illegible]

a spū. ut tēptaret̃ a diabolo. Et cū ieiunasset

ginta dieb; et q̃dr̃ginta noctibus. postea esur

accedens tēptator. dixit ei. Si filius dei. dic

des isti panes fiant. Qui respondens dixit. Non

pane uiuit homo. s̃ in omī uerbo qđ p̄cedit de

Tunc assūpsit eū diabolus in scām ciuitatē. et sta

eū sup̃ pinnaculū tēpli. et dixit ei. Si filius dei es

te deorsū. Scriptū ē enī. Quia anglis suis manda

de te. et in manib; tollent te. ne forte offe

ad lapidē pedē tuū. Ait ihc rursū. Scriptū ē.

tēptabis dnm dm̄ tuum. Iterū assūpsit eū diab

in montē excelsū ualde. et ostendit ei omia r

mundi. et glām eoꝝ et dixit illi. Hec omia tibi da

cadens adoraueris me. Tc̄ dixit illi ihc. Vade

Scriptū ē enī. Dnm dm̄ tuū adorabis. et illi so

Tunc reliquit eū diabolus. et ecce angli acces

et ministrabant ei. Of. Scapulis suis obumbrab

Kungl. Biblioteket,
STOCKHOLM
Handskrifter.
№ A 57

Anno 1728 d. 20 Aug: war jag uta
på Lindholmen hos Hans Excell:s R.R.
Cederhielm, da högbem:te Ex:s förärade
denna bok til Kongl. Antiquitets
Archivum.

J.H. Helin

A 57

STATUTA EPISCOPORUM REGNI SVECIÆ.

eller

Åtskillige Sweriges Biskopars Stadger och Kyrkie-Ordningar.

[illegible] sacri [illegible]
[illegible] gubernare [illegible] vel bonis pat[illegible]
[illegible]ralibus seu aliis quibuscumque bonis aut bonis ad [illegible]
[illegible] vel [illegible] in forma [illegible]

A 57

A 57 - Ir

Incipit Constitutiones Gregorij

Zelus domus dei et animarum precia nos compellunt [illegible] onere
[illegible] sollicitudine [illegible] evellendi vicia plan-
tandi virtutes destruendi [illegible] et edificandi honesta. Ita quod in illa
[illegible] dispositione [illegible] in [illegible] appellatione [illegible] media [illegible] et [illegible]
[illegible] in plano [illegible] labor debeat ad
[illegible] pridie [illegible] quia [illegible] et [illegible]
[illegible] debitores. Specialiter tamen ad clericos qui [illegible]
[illegible] sit [illegible] appareat in illis
[illegible] valeat [illegible] ecclesiastice [illegible] probis [illegible]
[illegible] est [illegible] et rubor [illegible] multa et [illegible] patrum
[illegible] vita honestate et moribus clericorum [illegible]
[illegible] ille [illegible] moribus clericos [illegible]
[illegible] effecit [illegible] ab [illegible]
[illegible] effecit [illegible] magnum scandalum
et [illegible] introducitur [illegible] obtentu [illegible] vel alternis
[illegible] sufficiens
[illegible] pena [illegible] tenet et [illegible]
[illegible] sit sicut [illegible] Canonicis [illegible]
[illegible] anno [illegible] tempus [illegible]
[illegible] Cum [illegible]
statuimus ut [illegible] vel domus [illegible]
monialibus seu aliis quibuscumque locis aut domibus ad quod oportet
[illegible] in forma [illegible]
[illegible] ecclesiastico [illegible] prudenter. Et [illegible] ad
[illegible] per [illegible] ecclesiasticam [illegible]
premissa compellant. Ita quod de illis [illegible] non possit
[illegible] fuerit [illegible] vitio labore et [illegible]
[illegible] vel domus [illegible] sicut [illegible]
[illegible] loca suspecta fre-
quentet. Et si moniti [illegible]
[illegible] quemadmodum [illegible] est [illegible]
[illegible] ab ipsis fornicatoribus amplius
quam semel [illegible] Siquis vero fame sue vel
salutis [illegible] statuti [illegible]

[illegible] pena

De clericis con-
cubinarios

occulte vel quandocumque colorate praesumpserit duplum eius quod recepit
ei a quo recepit vel fuit extra mensem reddere teneatur. Alioquin ex tunc
suffraganei duplum ipsum ultra praedictum tempus restituere differentes
ab divini officio pontificali, inferiores vero ab ingressu ecclesiae no-
verint se suspensos quousque duplum huiusmodi plenarie restituerint,
nulla eis in hoc praesumptione remissione liberalitate seu gratia
valitura.

De procurationibus habendis.

Admonet nos cura suscepti regiminis et debitum pontificale
[illegible] ut statui et indempnitati ecclesiarum et subditorum
[illegible] et eorum praelatis et ceteris [illegible] integro studio intendamus.
Sane ad audientiam nostram [illegible] canonum ex procurationum receptione cum enor-
[illegible] et [illegible] modificationem [illegible] ex [illegible]
[illegible] sufficientiorum [illegible] quando salubriter [illegible]
[illegible] in procurationibus recipiendis adeo subditis suis fuerant
[illegible] onerosi et graves quod saepius longi temporis [illegible]
laboribus et sudoribus acquisita bona consumpserit [illegible]
deberent ad sustentationi recipi [illegible] honeste et competenter sint
[illegible] et [illegible] quae [illegible] videntur. Nos qui [illegible]
[illegible] patri praedecessoris [illegible] appellatione [illegible] statuendum
[illegible] in procurationibus recipiendis pro duabus [illegible] ad pabulum
equorum [illegible] temporibus [illegible] in [illegible] [illegible] in panibus
triticeis [illegible] tribus [illegible]
[illegible] duobus [illegible] uno lardo [illegible] uno porco [illegible]
[illegible] loco [illegible] et lardi octo pullis duabus [illegible] die
[illegible] cum lacticiniis et piscibus [illegible]
candelas [illegible] competentes et [illegible] ubi [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] pellas [illegible]
[illegible] candelarum et [illegible] quae [illegible] [illegible]
[illegible]. Si quis vero praelatorum [illegible] et salutis
[illegible] vel [illegible] alios [illegible] tempore [illegible]
recepit et [illegible] recepit duplum eius quod recepit ei a quo
[illegible] recepit vel fuit infra mensem reddere teneatur. Alioquin ex tunc

offic[ium]

sufficienti supplendum predicto tempore constitutus officio
ab omni pontificali / [officio] noverit se suspensos quousque suppleverint
quam dicti plebanos fuit constitutum nulla eos de huiusmodi
remissione liberantur sine gracia valitura.

De opulentis ecclesiis.

Hec autem de opulentis ecclesiis que plebanos suos ad plenum sufficiunt procurare sic intelligimus ut ad parrochiales ecclesias vel capellas que in ... confluencie tamen multitudinis extendatur. Ceterum si aliquis suffraganeorum nostrorum procuracionem quam per se vel familiam duxerit faciendam maliciose vel tempore ab ipso prefixo distulerit ulterius procuracione illius anni eo privatus erit. Si vero causa impedito expeditus utputa corporis debilitate ... dictam procuracionem vero dicta procuracione ... exegerit. Sacerdos vero cum plebanus voluerit et commode poterit procurare tenetur. Item declaramus quod sacerdos in nullo tenetur familiis ... sive aliis quibuscumque personis nisi ipsos colligere voluerit intuitu caritatis. Et si quis violenter ... sacerdotibus ... ipso facto excommunicacionis sentenciam se noverit incursuros.

De bonis clericorum decedencium.

Licet dudum bone memorie ... papa ... quesitionibus ... et ad dirimendos laqueos multiplicatos multiplicacio studiorum ... qui cum simplicitas eos ... Sunt itaque quesitiones ... occasione ... que ... et inter ... dicitur ... de bonis mobilibus et immobilibus decedencium clericorum ... consuetudo fuerat hactenus observata quibusdam ... et sufficiencius ... bona quibusdam ... bonorum clerici decedentis ... aliter quam ... consilii approbacione pro bono pacis ... statuimus vel ordinamus ut clerici ... beneficium ecclesiasticum ... tam indigene quam

tempori dividendi bonorum mobilium et immobilium durante ecclesie adqui-
sitorum testandi donandi legandi seu alias ordinandi pro libito vo-
luntatis liberam habeant facultatem. Reliqua vero emolumenta
futuro remaneant successori. De bonis autem eorum qui imposterum
in ecclesiis ruralibus instituti sunt taliter duximus ordinandum ut
de omnibus collectis adquisitis et adquirendis durante possessione dic-
tarum facultatum testibus adhibitis fide dignis et de illis auctoritatem
habeant legandi testandi donandi seu alias ordinandi pro suo li-
bito voluntatis deductis tamen primo et expensis debitis predecesso-
ribus et expensis necessariis in expensis corporis faciendis.
Hii qui vero clericorum pro continua non alia cura de eo faciunt
sunt ecclesiis sacerdotalibus privati. Bona ipsorum durante eccle-
adquisita deductis primo sicut duximus debitis predecessoribus
et aliis sunt indigentes sed omnia faciunt ad futuros successores
ipsorum devolvantur. Item vero bona clerici ... in ... sibi
vel ecclesie indifferenti subiaceant sententie ... convenit
...

Nicolaus tertius. Significamus vobis quod statuta decessorum
nostrorum duximus quod ... quod defuncto presbitero
heredes vero legittimi debent succedere in bonis post ipsum relictis
quorumcumque modo acquisitis prout antiquitus fieri consuevit. Ita tamen
quod si tempore mortis presbiteri ... fructus ... prudenter
futuri ... sacerdos ... vero collecte ... presbiter decesserit
tamen futuro remaneant ... presbitero ... ad ... sufficien-
ter possit sumere ecclesie illius. Item domos et ... nunquam
volumus futuro presbitero. Item ordinamus quod ... de facto
ecclesie ... de bonis ... vel ... debita ...
persolvant heredes et quod de ... post mortem presbiteri
colligendis se ... De ... vero
qui ... ecclesie ... taliter duximus ordinandum quod cum
consilio et ordinatione ... ad utili-
tatem ecclesie pro ... presbiterorum.

De clericis ... ne ...

Sacror canonu precepta que euitiam evaga[nti]u[m] clericorum
perditum expellere videntur sollicite sequi volentes hinc sacri
prouincialis concilij approbacione durimus statuendum ut nullus
suffraganeorum prepositorum archidyaconorum decanorum sacerdotum
aut etiam curatorum absque litteris dimissorijs et forma de iure
expressa ad officiandum in ecclesijs suis clericos suscipiant peregrinos
maxime theutonicos francos anglicos et dacos qui candidatis
ut sepius tales sunt gestantes diuersos se esse simplices cum sint
astucia diabolica repleti et dicunt se socios cursiues cursitores
cum non sunt et per ope[ra] pre[dicta] vel dicunt se de loco ad locum transire
cum sint fugitiui sua malicia faciente / Qui vero contra
hunc dictos peregrinos ad officiandum in ecclesijs susceperint absque suis
dyocesani litteris et non dimissorias habeant et formatos per
tenue incurrere sentencias monere prudenter Neque quidem clerici
de hac dyocesi vel forte eius contrarios fame per homagium
se astringunt laicorum de quorum potestate ipsi vbicumque locorum
venalenter suo se sub eiectioni ordinum exigerint impudenter re-
putandus se a constitucione dyocesanorum per huius homagium
liberos putant et exemptos Hinc huius sacri concilij prouincialis
approbacione durimus statuendum ut nullus clericorum cuiuscumque sacri
ordinis homagium facere laico cuiuscumque condicionis vel dignitatis
existat / excepta persona domini Regis et dominorum suorum et filiorum
eorundem vel de sui prelati licentia speciali / Si quis vero clericorum
contra huius statuti formam fecerit ab officio et beneficio
et electione huius statuti formam fecerit ab officio et beneficio
se quod ex eo euenit se suspensum donec vel dum suum emendauerit
et graciam dyocesani epi[scop]i super quo meruerit obtinuerit Nam vero
obtenta licentia tales laycorum per homagium fuerint obligati nulla-
tenus ad officiandum ecclesijs admittantur Prelatus non permissis
in aliquibus dyocesibus dudum fuerit salua suis prouincialibus
statuerit vel eorum fuit dominus permittatur Sed quam fecerint pena
debeat suppositi notatam Item statuimus et nullus clericorum
presumat tabulas tabularum et ceteras libros seu etiam
alia ornamenta eorum ad predicta ecclesiam et prophana loca deferre

Ne cl[er]ici vagi / clericis clerici

Laici non pr… / homagia … / … / … faciunt

De ornamentis ecclesie non distrahendis

vel de ipsis quamcumque alienare absque dyocesani sui licencia speciali
Si vero contrarium fecerit decem libras marcarum denariorum usualis
monete puniatur.

De hiis qui invadunt Clericos.

In maligna quidem ponitur in malicia sua nequitias sce-
leris per cumulum suum quidem distringit effrenus. Clarescit nec
confringit. Nam pandit quoniam legum dampnat. Hoc sa-
crilegium permittit erga et dum spem cupiditatis ad
alios porrigat ad clerum nonnullos invitat. Sic quod per
facilitatem venie nocendi presumptio ad cuius diffusa semper
nostrorum temporum extenditur. Vnde pro dolore fit quod dig-
nitas clericalis ordinis eo tamen de vindictibus contemptui expo-
nitur cuncti videtur. Et quod vasa electa filiorum suorum meliti
et sicut oves ad occisionem ducta reputantur ab quibus ecclesie
filii et prelati quandoque filios constituit et heredes sponse
sue ac in ipsis se honori asserit contempni pupillam
oculi sui tangi perhibens in ipsis. Nam quoniam sacra concilii
approbacione decrevimus statuendum ut si aliquem clericum in sacris consti-
tutum per quemvis laycalem captivari contigerit et requisitus
principalis nostri non fecerit. Si episcopus loco eiusdem. Si archipresbyter
prepositus vel decanus vel canonicus dyocesis de qua detinetur
Cum ecclesie sue vel sacerdos curatus ecclesie de sacris constitutus fuerit
parochialis predicta eo quod per eo constituit prelatus cum sic a divinis
et ipsos captivatores et qui mandaverint aut qui consilium
auxilium vel favorem dederint vel mandaverint ut caperetur
et detineretur constituit illos aut qui eo possit et debent
ex officio perhibere et non perhibuerint excommunicatos denunciet
et denunciari faciant sui ad diebus dominicis et festivis de
ecclesiis et publice quousque ad eos absolucionis optinuerint.
Et si episcopus eiusdem statutum per modum et per posse suo proseq-
ui studuerint vel voluerint et eis prosequendo debiles fue-
rint vel remissi ab divino officio pontificali et divinis eciam
eos consisse noverint se suspensos donec statutum

quos fuerint efficaciter prosequi. Inferiores vero si statutum huius neglexerint aut ex voluntate observare contempserint excommunicationis ipso facto se noverint innodatos.

De forma vestium

Item statuimus ut archipresbyteri prepositi decani canonici rectores et sacerdotes curam animarum habentes deferant indumenta ista quod [illegible] se cingant [illegible] habeant competentes. Alioquin pena decem [illegible] puniantur ad premissa ad futurum [illegible] adimplenda.

Clerici altaribus tenentur expensas dare

Item statuimus quod clerici tenentur clericis et personis divinorum expensis necessaria [illegible] ipsorum colligere volunt [illegible]. Alioquin [illegible] excommunicatione puniantur. Ita quod [illegible] recipiat loci ordinarius et [illegible] cui [illegible] fiendi denegata.

De violentiis eorum

Si vero clerici [illegible] fuerint [illegible] in [illegible] seu etiam laicis [illegible] per violentiam rapuerint [illegible] qui [illegible] laici [illegible] rapina [illegible] puniantur ita quod [illegible] et [illegible] recipiat loci ordinarius [illegible] violentia fuit irrogata [illegible] sacerdotum violatores fuerint ipso facto [illegible] ad [illegible] satisfactionem [illegible] absolvendi [illegible] publicari [illegible] si opus fuerit pulsatis campanis et accensis candelis solempniter [illegible]

Ampliissime fidei religio [illegible] constituit quod [illegible] salvator [illegible] est [illegible] pauperum effectus. Unde [illegible] imitatoribus [illegible] consolationem promittit beati pauperes [illegible] orphanorum et [illegible] pauperum ad elargitionem

A 57 - 4v

De elemosina colligenda

elemosinas et benefaciendum eos exhortando in evangelio ait date et
dabitur vobis. Omnis enim scripture in scriptis. Quodque ad aggravandam
tatem familie [illegible] bonum est et calice aque frigide merces
se asserit redditurum. Sane cum frequenter quidam qui multa devota corpo-
ralia in finibus eius prodire certis temporibus solent quod absque
pro potius ad suffragium quam ad vanam et communem usum fraternitatis de re-
fectorio suffraganeorum eorum frequenter illata sed ad sanctam pauperum
eorum tam bona elidere pauperum [illegible] sunt. Sed ad magis sanctos
et [illegible] passim afferuntur. Quod autem eius fraudes quibus talia
fieri de cetero prohibemus statuentes ut quilibet suffraganeorum in or-
dinare [illegible] in [illegible] quo fragmenta eius refectorii sui bona
fide colligat et collectas in usus pauperum [illegible] convertenda cum di-
timore conferat.

De Reverencia danda superioribus

Cum de vere ecclesiastice quibus plurimum expedire dinoscitur
ut in cunctis actibus suis modum ordinemque conservent probos a[illegible]
asserunt qui illos instruxerint [illegible] prius doleamus assistere
et de ipsorum candore eius ad quem volumus pastoralem pertinere
sui quod quidem et discordie generat detrimentum. Contentio
sequitur discordia confringitur caritas [illegible] concordia cor-
dibus clericorum qui prout columbe de [illegible] et subditus
deus splendore pacifici sedem in pulchritudine pacis in tabernaculo
fiducie et requie opulenta. Sane lex administracionis ierarchie celestis
in qua sicut angeli archangeli [illegible] et ordines diffinitos certis
ministros celestis militantis et dispensacionis [illegible] differencia
ordinum et graduum dignitatis [illegible] observavit ut qui sunt minores
qui potioribus exhibeant reverenciam [illegible] maiores [illegible] mi-
noribus [illegible] dilectionem. Non enim aliter [illegible] subsistere poterit
nisi quod magnus differencie ordo servaret. Itaque curiales [illegible]
et rurales sacerdotes non attendentes [illegible] processionibus et publicis
[illegible] maioribus suis se preferre contendunt [illegible]
cathedralis ecclesie magnificatus [illegible] prelatis et
magnos [illegible] ut [illegible]
[illegible] quod [illegible] decreto [illegible] prohibemus statuentes
ut nullus ruralis sacerdos [illegible] clericorum [illegible]
cathedralium collegiatarum [illegible] se preferre presumat sed potius sedeat [illegible]
sint et dicant. Item statuimus ut singularis persona

pro processibus suis contradicta vel suspensa. Si durante suspen-
sione dampnabiliter divinis ingesserit ecclesiasticis communionem
fidelium civitatum. Et ob hoc contingat sacerdotem provincialem
a ministerio celebrandi cessare, tamen offensa ipsius fit maior tam
[illegible] civitatis et plebanorum [illegible] deinceps nullatenus absolvatur.
Item [illegible] filii [illegible] deus et homo unde [illegible]
quod legi non subiacet creatus sit [illegible] voluntarie sub lege fieri
[illegible] et prelati qui lege liberi [illegible] specialiter
[illegible] attrepunt [illegible] tamen dum [illegible] subditis quandam
[illegible] officio debitam servitutem. Cum enim auctore non sit posse statuere
[illegible] ut quis se suo subiciat statuto per alterius potestatem
subditis per aliquid potentiori [illegible] Statim ad efficaciam statutorum
[illegible] apud sui [illegible] statuimus. Ut [illegible] statuta
[illegible] sit qui teneat et observet [illegible] statuta [illegible]
volumus quod ipsi talem legem pati. Hoc salvo excepto quod
[illegible] commune nobis a nostris premissis aliqualiter [illegible]
[illegible] taxandis [illegible] a subditis [illegible] si nobis visum
fuerit [illegible]. [illegible] etiam [illegible] et nunc [illegible] precipimus
[illegible] sufficiencia [illegible] et [illegible]
[illegible] lata in eos qui violaverint [illegible] fecerint
singulis annis in [illegible] et aliis publicis [illegible]
fideliter legi faciat et exponi. Comminemus et singulis [illegible]
[illegible] suo vobis durature salvo nobis ac successoribus
[illegible] addendi diminuendi et mutandi [illegible] quod
visum fuerit expedire. Item statuimus ut defuncto antistite
[illegible] vel ipso in extremis languente nullus laycorum aut
etiam clericorum [illegible] ut sit quisquam de domo
vel de rebus eius mobilibus vel immobilibus dolo [illegible]
vel auferre presumat. Sed omnia salva et illibata futuro reserventur
successori. Et si quisquam post hoc laicus vel clericus cuiuscumque
ordinis ut supra dictum est quamcumque rationem de eius facultate
[illegible] fuerit abstulisse vel forsitan dolo [illegible]
[illegible] clericus fuerit [illegible] laicus [illegible] anathematis [illegible].

et nunc ei pecunia summa credatur. Si laycus excommunicacionis
vinculo vinciatur quousque duplum eius quod recepit plenarie
fuerit restitutum.

De violenciis datis in principem

Execrabilis presumpcio et detestabilis eorum qui enormis
violentiam cum pluribus dicte eius creduntur per impunitatem
procedendi licenciam sic excrevit quod eius ipsius rei publice parare
erit ipsi comunitati defert. quibusdam regibus bello peremptis
quibusdam carcere captivatis eciam nonnullis etiam de regno fugatis
et quampluribus transeunt conculcare pecunias. Quod quanta populo scandala
pericula et scandala provenerint nemo fere mentis ignorat.
Cum igitur de pace principis sit salus populi et quietis et de ipsius
turbacione eius solum status regni periclitatur eciam ecclesiastici
ecclesiastici status conturbatur. Nos huius periculis et nephandis
presumpcionibus quantum deus dederit obviare volentes quamquam statum
...aliis appellacione dumtaxat statuendo ut quicumque sive fidelis
et totam comunitatem animo regis [illegible] regni per ecclesiam [illegible]
captiva fuga vel morte presumpserit eciam ubi quod ... aliud
nil factum ad quod presumpserint vinculo excommunicacionis se noverit pro-
datos. erit quamquam de illa scelesta factione vello vincere
tempore ab ecclesia regni coronari invitatur.

Qualiter se habeant in synodo clerici

Consuetudine propinquus ut presbiteri ad synodum generale ambulant
et conveniant et in honestis gestis se disponant et de eis
et circumspecte se habeant cum status eorum denegetur. Item ne
nimis festinent venire ad synodum vel nimis cito recedant.
Item veniendi ad synodum vel nimis longam moram trahat
in loco ubi synodus celebratur vel in via se divertat visitando
vel aliquid per pecunia emere et conquirere. Item ne veniendo
ad synodum ab eo recedat absque nostra licencia speciali.

Ut sinodus [illegible] concludat.

A 57 - 6r

Item precipimus sacerdotibus ut semel in anno synodum. Item
prohibemus ne quis campanas vel reliquias [illegible] ad
synodum afferat. Item nullus [illegible] non venerit
ad synodum reputata [illegible] [illegible] et quod. xxx

Statuta eiusdem domini Sabinensis apostolice sedis legati. 1240.

Dilectis in Christo fratribus. Omnibus in regno Norwegie con-
stitutis presentes litteras inspecturis. W. miseratione divina Sabinensis
episcopus apostolice sedis legatus salutem in domino nostro Ihesu Christo. Cum
in Norwegia et Suecia legationis fungamur officio. Circa
regnum Norwegie et in eodem regno que agenda erant temporaliter
et spiritualiter disposuimus. [illegible] [illegible] in
Suecia. [illegible] illud regnum temporaliter et spiritualiter fieri
per totum curabitur et confirmabitur [illegible]. [illegible] prerogativa
dilectorum et fratrum venerabilis [illegible] de consilio et consensu
[illegible] et suffraganeorum suorum et aliorum apostolica qua fungimur
auctoritate statuimus et [illegible] observandos quos infra scriptos
articulos. Primum est quod [illegible] de omnibus primus
sacerdotum [illegible] frater [illegible] fecerint preter hospitalitatem
vel [illegible] frangendo eorum domus vel hostia sua violenter
[illegible] aliquid sine sacerdotis vel domesticorum eorum manus
iniciendo violentas [illegible] [illegible] et duas
[illegible] [illegible]. Item quod qui constituerint 2º
[illegible] obitu [illegible] [illegible]
[illegible] ab eis preter solam [illegible] exigat vel oblatum
recipiat. Item [illegible] [illegible] et [illegible] 3º
et aliis omnibus qui sequuntur [illegible] precipimus quod
tempore [illegible] [illegible] exigant a sacerdotibus vel aliis
per eos per se vel per alios. Et si quid [illegible]
[illegible] que ad [illegible] pertinent vel oblatum acceperint [illegible]
[illegible] [illegible]. Precipimus quod sub [illegible] 4º
[illegible] suas [illegible] sacerdotibus [illegible]
[illegible] [illegible] fuerit [illegible]

49 cappellan(i) Stingen(sis) Prosten(sis) Henr(ici) Rep(ensis). Item
statuimus si contigerit episcopum celebrare vel missam audire in
ecclesia pro d(omi)no diocesano solempniter quod de prelatis qualiter offe-
rentur consuetudine(m) ecclesiarum ... offertorio, dum dat et quod offert
episcopus vel alij qui ad eo vel presbiteri eum concurrunt quando capellani
curati ... quod ante pro... offert sit curati sacerdotis. Septimum
69 Statuimus si ... contigerit curati ecclesiam per aliquo delicto per quo
De dampno curati episcopus fecerit ... sacerdos dampnificatus appareat ... eyus
per episcopum vel dicti curati dicto. Septimum statuimus precipimus de ... sancte obedien-
17 tie ... constituciones qui cum ... tunc vel
... post ... illos filios ... et appareat ...
nostras suos ... tenendo eos ... vel alibi publice
... publice ... Octavum statuimus
... sub obedientie / Cum illi qui ... filios ... et qui
De filiis presbiterorum qui legittime ... / ... contra ... statuta
89 et voluntarie fecerint moneantur et anathemati publicentur. Octavum
statuimus ... sub obedientie precipimus episcopo ut faciat omnes
officiales ... suos qui ... ad
per sancta evangelia ... officium suum ... et sine
calumpnia bona fide ... et ... causis matri-
monialibus vel aliis ... sic laycis ... nullatenus
dimittat. Nonum. Clerici nulli assumat officium ...
1. Clerici non sint procuratores et si quis contra hoc fecerit ... ecclesiastico ...
dicto. Decimum precipimus episcopis ... statuimus quod ad ...
109 De appensis ... predicacionem ... tria per ... de ...
... distributionem ...
prout ... suppetunt facultates. Undecimum. Precipimus
11 ... sub pena excommunicacionis et suspensionis
De ... non ... clerici episcopo et omnibus suffraganeis ... laycis ...
... aliquam ... concedat. Duodecimum. Committi
et statuimus episcopo et omnibus suffraganeis ... in sua
diocesi si contigerit aliquem ... excommunicationis
vel ... dicti ... et ... licite

Dyocesano eius apud absolvendus. Si vero primo absolvendo quod
cepit vel dampnum quod fecerit plene solvendo satisfecerit
sine ulla obligatione, nisi super eo quod solvit absolvendi. Datum anno
domini millesimo ducentesimo quadragesimo viij kalendas [illegible] presentibus
consulatibus et gubernantibus venerabilibus predictis [illegible]
episcopalis et suffraganeis eius

Incipiunt Statuta Sabinensis cardinalis 1248.

Decernimus articulos. Quod nullus de fratrum ordinibus quibuscumque
corpore accipiat nec sepulturam publice habeat nisi sine coha-
bitatore ad eius. Et si corpus hoc factum fuit illi cum eius monitis 1
se anathematis vinculo dividatur. Item articulus quod [illegible] 2
curatus presbyteros et quod proprie fratre predicatorum violentiam
fecerit propter hospitalitatem nisi [illegible] effringendo eorum domus
vel hostia sive violenter rapiendo aliquid vel de sacerdotibus
vel domesticos eorum manus iniciendo violentas excepto presbyteris
[illegible] vel duos [illegible] exigentes ~~sive nichil amplius~~ pervat
Item articulus quod nullus de predicatoribus suis in absolvendo de presbyteris 3
recipiat quicumque solam predicationem. Residuum vero remaneat sacerdoti.
Et si quis suorum aliquid violenter rapuerit vinculo anathematis
dividetur. Item quod nullus de predicatoribus suis sequatur [illegible] 4
et ad alios hospites vel in sacerdotibus quam ad sacerdotes ipse di-
videns contra aliquos nominatim dimittit de quorum pro-
vincia alias ydoneis et honestis. Item si contigat eum celebrari 5
vel missam audire de [illegible] parrochialibus de [illegible] solempniis
quod solum [illegible] sacerdoti offerendum per [illegible] offerenda sit offer-
torium dividatur vel quod offert eius ubi sunt aut alii [illegible]
ipso vel qui [illegible] veniant quoniam capellani [illegible]
[illegible] aut offerant parrochiani sit integre sacerdoti. Si vero contigat

A 57 - 7v

interdicti ecclesiam pro aliquo delicto pro quo episcopus percussor eum penam
incurrit donec tunc episcopo satisfaciat secundum quantitatem dampnificationis
apparet et sine contradicto / Et quod bonis sacerdotibus sub gratia
pro invidia et publica forefacte vel pecuniis domanque / Et si male
quod eius consilio sanguinis eorum sicut scriptum est sit / super caput eorum
De articulis quod presbiteri filios vel filias eorum apparent recognos-
centes suos tenendo eos secum et alendo vel alibi publice comu-
nicando vel secum filium publice nominando ex solum ille de
cognosti filium suum quod sua dicunt / Fuerit legittime compur-
gaverint Eiusmodi ante eorum quod fecerit sciens moneri
se anathemati subiacere / Pipinus etc / De obedientia
Pipinus episcopus ut faciat ad officiales suos qui ubique
de spectoris suam pro sua de evangelia quod offerent sua
de iure et sine calumpnia bona fide pagare / Et de cognoscere
causis cum monialibus vel aliis personis liberis cum lay-
cis sit se nullatenus intromittat / Clerici alias non assumat officium
spectorum / Et si quis eorum hoc fecerit moneat se ecclesiastico suppositum
interdicto / Idem Pipinus episcopus et statuimus quod de expensis procurationum
circare tertiam partem persolvat de camera et duas tertias partes
procurat de ecclesiis sita distributione contra clericos prout singulorum sup-
petunt facultates / Item quod episcopus omnis habeant librum decretalium
secundum ultimam compilationem qui factus fuit tempore venerabilis
memorie Gregorii pape noni et studeat in eo secundum quod deus gratiam
dederit Si quis eorum predictum librum non habeat noverit se ecclesiastico
suppositum interdicto Item nullus episcopus sub pena excommunicationis
et suspensionis ab officio clerici laycorum domos recipere, recedat
provinciales Item Pipinus in nomine ihesu et in virtute sancte
obedientie domino episcopo et eius suffraganeis mandamus quod hec
omnia annis singulis in suis synodis diligenter legi faciat
et exponi Datum in Cenomanensi Synodo Anno domini
1.2.x.8 Kalendas Martii

Sequuntur articuli [illegible] statutorum

Primus articulus cleri [illegible] publice [illegible]

Noverint universi presentes et futuri quod nos Bergerus 1368. d. 27. 7bris
divina permissione archiepiscopus ecclesie [illegible] in consilio cum
[illegible] presidentibus et assistentibus venerabilibus fratribus ceteris
prelatis nostris suffraganeis et procuratoribus eorum qui ad illud [illegible] convenerant
fuerit contra expressissimi et [illegible] statutum sub anno domini mille-
simo trecentesimo sexagesimo octavo xxvij die mensis Septembris
statutorum [illegible] et conditionum [illegible] secundum sacrorum
canonum [illegible] Error omni non consistit apparet. Et ultra
eo continue [illegible] Negligencia [illegible] possit [illegible] presbyteri et
aliorum [illegible] Et [illegible] videtur [illegible] qui ad [illegible]
qui [illegible] Dudum siquidem [illegible] cum
ecclesiasticis presidentibus nobis et venerabilibus fratribus nostris
qui tunc adesse poterant et procuratoribus eorum qui propter ardua ne-
gocia et impedimenta legittima venire nequiverunt Positi fuerunt
articuli plures super diversis erroribus quorundam [illegible]
et fidei veritati quorundam vero mori honestati et canonicam sanctioni
[illegible] ecclesiastice [illegible] impugnans. Quibus [illegible]
tibus auditis ponderatisque diligenter et consultatis ne [illegible]
[illegible] qui [illegible] ad [illegible] et amplius [illegible]
dubio [illegible] potuerunt [illegible] remedio salubri et
celeriter [illegible] Habita deliberacione diligenti cum ipsis
fratribus nostris et procuratoribus predictis. Taliter errores predictos
corrigendos et de articulis [illegible] per presentes [illegible] et eorum quolibet
[illegible] tenendum [illegible] et per totam [illegible] predictam [illegible]
[illegible] futuris temporibus observandum. Primo 1
quod [illegible] baptismo [illegible]
[illegible] hactenus observata [illegible] propter paucitatem [illegible]
Secundo [illegible] ad impedimenta matrimonii et circa 2
alia [illegible] confirmatione sicut de baptismo
[illegible] sacris canonibus constituta Tercio quod uxor legittima 3

carnaliter cognita efficitur quando etiam si absque [illegible] etc. Et super
quondam facto suo vbicunque [illegible] sit ipso et cetera. Et qui
confirmatus vel baptizatus sit ipso quo ad omnia iura et impedimenta
sicut ipse qui de sacro fonte leuat secundum canonicas sanctiones. Quarto
Dampnamus et reprobamus omnes illos qui dicunt simplicem fornicationem
cum etc. mortale peccatum tanquam fidei contrarios hereticos. Quinto
Dampnamus reprobamus et excommunicatos etc. denunciamus tam
[illegible] omnes assertiones eorum cum etc. ad [illegible]
[illegible] licet [illegible] et libere sine pena peccati.

De compaternitate et cognatione

Sexto districte et sub excommunicationis pena precipimus ut nulla
layca persona cuiuscumque dignitatis vel status existat in castellis
vel in mensa de fide seu articulis fidei disputare presumat
publice vel occulte. Ut autem quod salubriter statuitur in sanctionibus

De laycis disputantibus de fide

debitum celebrem et optatum sortiatur effectum. Presentibus nobis
et assistentibus [illegible] fratribus vel predictis in virtute
sancte obedientie et sub excommunicationis pena districte precipimus et
mandamus vniuersis ecclesiarum prelatis et rectoribus parrochialium
ecclesiarum cuiuscumque status aut dignitatis existant ut
premissa omnia et quodlibet premissorum in ecclesiis suis diebus
dominicis et festiuis dum [illegible] agitur solempnia coram
parochianis publicent. [illegible] informent et inducant salu-
bribus monitis et doctrinis ad veram fidem. Ad precepta diuina

De vita et honestate clericorum

et ad mores diuine voluntati conformes deuote et fideliter
observandos. Item cum non deceat ecclesiarum prelatos et rectores
verbo solum sed etiam conuersatione [illegible] subiectos et tocius
[illegible] virtutis [illegible] ostendendo. testatur doctrine bona
conuersatione [illegible]. Et verba canonis dicunt [illegible] in ecclesia
amplius [illegible] quod qui [illegible] clerici vel ordine [illegible]
[illegible] delinquentes [illegible] qui [illegible] collegis presumit
Et in [illegible] culpa deprehenditur ostenditur quod pro [illegible]
ordines petere honorem. [illegible] autem qui talem [illegible]
non corrigit [illegible]

Non de virtute sancte obedientie et sub interminatione divini iudicii districte mandamus omnibus et singulis clericis presbiteris et [illegible] nostre [illegible] concubinas publice tenentibus [illegible] cum ad presbiteralis honoris et ecclesiastice eminencie [illegible] ydoneum existimetur qui se a voluptatibus libidinis [illegible] [illegible] detinet. Et canon dicit quod nullus audiat missam presbiteri quem scit concubinam indubitanter habere. Concubinas ipsas [illegible] et cum effectu de bonis moribus [illegible] et ab omnibus illecebris cor linguam et corpus deo auctore custodiant ut sic verbo docendo et verbo [illegible] populum [illegible] / quod omne decet / et de malis [illegible] [illegible] quod [illegible] ipsos decet [illegible]. Si vero huius salutaris precepti contemptores extiterint [illegible] ordinarii vel ipsorum officialis ipsos concubinarios canonice moneat [illegible] ipsos per sua correctione [illegible] [illegible]. Et si salutaria monita [illegible] contempserint tunc [illegible] aliis [illegible] ad puniendum ipsos [illegible] omni [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]. Et hoc semel tantum / Deinde si [illegible] enormitatis [illegible] exigerit ad carceris penam / et postmo ad beneficii privationem procedat. [illegible] licitum et quod ipsas concubinas [illegible] domi [illegible] / cum adulterii [illegible] committat secundum doctores canonum [illegible] ecclesie [illegible] ad illicitum concubinatum [illegible]. Et ideo [illegible] et [illegible] ordinarii vel eorum officialis concubinas publicas ab ecclesie [illegible] expellat / Et [illegible] penam [illegible] ut [illegible] [illegible]. Si vero pro hoc a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potent carcer. Tunc [illegible] sententiis de [illegible] vel carcere ad arbitrium [illegible] ordinarii [illegible]. [illegible] absolutionis [illegible] canonice [illegible] districte [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ordinarii sui vel sui officialis [illegible] [illegible] tota [illegible] [illegible] [illegible]. Datum [illegible] Anno domini

et loco quibus supra

De concubinariis clericorum

[illegible] concubinarii

Concubinas [illegible] [illegible] [illegible]

Sequuntur articuli Cleri statutorum

Primus articulus Clerici concubinas publice detinentes in
fundis ecclesie vel bonis patrimonialibus et alibi cohi-
beantur compellantur quod concubinas easdem ad eas predictas dimittendas
quorumque fame sue dimittere ad eas sustinendas de sua pinguitate
quodcumque emolumentum temporale recepit ab eis quod recepit ipsa
eius censum / Alioquin ceteri si per dupplum de predicto tempore
restituerint ab omni officio pontificali suspensi ab ingressu
ecclesie donec dupplum ipsum restituerint plenarie moneant et suspen-
dant nullas de eis de quo dictum vel supplemento remissione
libertati seu gratia valitura. Secundus articulus quod episcopi de suis
peccatoribus in expensis pro duas noctes ad pabulum equorum
quinque ... in campis iiij ... plane iij ...
unum ... ij ... lardum seu unum porcum ...
loco ... et lardi / viij pullos cum ... et ...
... sequentibus et candelas competentibus et nil amplius
exigant. Residuum vero candelarum qui supplent ...
... Si qui prelati fame sue ... et salute per se vel
per alios amplius quod dictum est exegerint vel receperint in
suis visitationibus dupplum ei a quo receptum fuit in-
fra mensem restituere. Alioquin dupplum ipsum episcopus infra
predictum tempus restituere differentes ab omni officio pontificali
suspensi ab ingressu ecclesie donec dupplum quod restitutum
fuit moneant et suspendantur / nulla eis de quo supplemento
remissione gratia vel libertate valitura. Tertius Si quis
prelatorum peccatorum qui per se vel familiam suam ...
... maliciose ... tempus ipsum ... dispu-
... pleclus peccatum ipsius ... tempore
... fuit ... vel ... aut ...
vocatione. Quartus Clerici ... ...
... de bonis mobilibus ... ecclesie acqui-
sitis autem ... ordinandi seu legandi ...
pro sue voluntatis libertate. Reliqua ... ...
... De bonis ... ecclesie acquisitis
autem ... ordinandi et legandi ... ad ...

Concubinarii

de visitatione

tatem Predictus ad omnia ex dominis debite pena-
nombus et exequatur exponens. Et si quis bona decima-
rum vel emolumentum ecclesie occultet vel inadvertenter subtraxerit — De auctoritate [illegible] et [illegible]
excommunicacionis sentenciam se noverit incurrisse. Item statuimus si quis — 5
clericus ad officiandum ecclesiam aliquem admiserit sine
litteris sui ordinarij seu litteris dimissoriis eo facto
penam decem marcarum incurrat. Item statuimus clerici qui se — 6
omagiis laycorum astringunt et eo libertati ecclesiastice
secularis per quos omagia sibi libertate ecclesiastica et exemptiones quas
quomodo [illegible] apostolica [illegible] contra quod clericorum ordinem et pacem
ordinatis [illegible] omagium laycorum [illegible] [illegible] fuit — De omagio non prestando laycis
et dignum [illegible] [illegible] [illegible] ad filius [illegible]
ad de licencia speciali sui prelati. Item [illegible] fecerit [illegible]
[illegible] ab officio et beneficio noverit se suspensum. Et quia abbates
licet tamen laycorum per omagium fuerint obligati ad officia
[illegible] ecclesias [illegible] admittantur. Sed tamen ad [illegible]
[illegible] [illegible] suos si [illegible] ad [illegible]
Item [illegible] fecerit penam [illegible] [illegible] [illegible]
Septimo [illegible] clericorum calices tabulas [illegible] ornamenta — 7
ecclesie detulerit ad [illegible] loca [illegible] [illegible]
presumpserit absque licencia sui ordinarij decem marcarum
penam incurrat. Decimo Si clericus per laycos fuit cap- — 8
tivatus [illegible] et captivatus et ad [illegible]
[illegible] vel [illegible] ecclesie [illegible] procedatur. Et [illegible] — De clericis captivatis per laycos
de quorum jurisdictione fuerit [illegible] facere [illegible] vel dis-
simulaverit ab omni officio pontificali et [illegible] ab
[illegible] ecclesie noverint se suspensos. Donec [illegible]
[illegible]. Nonum [illegible] [illegible] Decani Canonici et
sacerdotes [illegible] [illegible] [illegible] et tonsuram — 9
[illegible] competentem. Alioquin penam decem marcarum — De [illegible] et tonsura
[illegible] vestes [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] non portet. Decimo Ecclesiastica beneficia — 10
[illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]

De conuocac(ionibus) / [illegible] synodalibus

teneatur. Alioquin pena trium marcharum puniatur. Et
si quemadmodum laycorum per se vel per suos a curatis ecclesiarum requirent
aliquid pro eisdem per iiii marchas perdant recepta per exac-
tionem huius statuti solvendum. A qua pena non prius sint
fecerint cum effectum eo quod ipsorum offensa sit euidenter cumulatos
absolutur. Et singulis dominicis diebus et festiuis in ecclesiis
publice donec satisfecerint denuncient excommunicati. Vnde cuique
quilibet eorum elemosinam quod dat per annum quam sic acquisita
post infectionem fideliter colligat et egenis distribuat. Quo-
niam vero capellani curam aliquid sacerdotes seculares sequendam
plat... cum cathedralium ecclesiarum confessionibus se presse-
presumant sub pena pecuniaria premissa. Item cum Si
excommunicatus vel suspensus contumacie sic duxerit diuinis
et ob hoc attingit sacris. proterciole a missarum celebracione
cessare cumulatis absoluitur antiquis ecclesiarum et personarum decep-
cionis vindicet. Cum sic offensa sit euidenter. Quatenus cuique
apud singulis annis hoc statutum in synodo suo et aliis
publice quibus legi faciant et fideliter exponi. Ceterum
decretantes per dominum aliquid quod omnes clerici diuinis suis vel
aliis contingentibus personis licencia petita et obtenta a curatis
vel capitulo dominorum suorum cuiusvis deputent de oblaci-
onibus tamen vero deuotis sunt contenti aliquas vel oblaciones
cuius certe dies certo loco in illo teneantur. Et si quis non fecerit
augendis personis vel statuto fuerit vel professionis ab-
dicissent ecclesie donec certo loci totaliter perpetuo contigerit
constituerint commodum si suspensos. Item cum sic suspensus
a quacumque officiorum statuta ecclesiarum degradi erunt ecclesiastica
sacra. [illegible] perinpsit tetare per consimilia trium marcharum
pena perdat. Porro si qui suspensionem capellanorum
a obla... pro cuiusvis celebri contigerit capellanis quominus
puniscione statuti oblacionum percipiunt perpetuam
totaliter cum dies illis fuit in qua certum loci obla...

iiii

De excommunicato / et interdicto diuino(rum)

De oblacionibus / capellanorum / dominorum

procedente licencia consueuit ac etiam tenetur contracta oblacio
sub vel obstante permittat ad [illegible] loci eiusdem vel actione
expiracionem et sentenciam propter plebanum si est comparatur Item
indulgenciam quod nobilibus personis et eorum vicinis semel
vel bis si curie sunt ecclesie deferant ornamenta Item
nullus sacerdos presumat [illegible] benedicere 2as nupcias sub
pena suspensionis officii et beneficii Item nullus sacerdos pre-
sumat interesse clandestinis desponsacionibus et ante trinam
proclamacionem in ecclesia benedicere tales desponsatos sub pena
suspensionis officii et beneficii ·

Statutum [illegible] anno domini MCCCLXXX· 1480· 1380

In nomine domini amen Quanto vigor iusticie semper publice
disciplina in medio constituta sub est prauorum iniquitas audacia sub-
lata comprimitur vel alias scelera impune committuntur Quod non solum
[illegible] et [illegible] rerum Ecclesie [illegible] monasteriorum
ecclesiasticarum persone a longe retroactis temporibus experti sunt [illegible]
[illegible] [illegible] passe et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] latrociniis rapinis domorum et ecclesiarum effractoribus
et aliis [illegible] et [illegible] sceleris factoribus Et [illegible]
iusticia [illegible] et [illegible] debebat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fomentum et fauorem prestantes [illegible] sub dissimula-
cione [illegible] [illegible] Nam privilegia a regibus et principibus
multa et prioribus temporibus optime fundata concessa sunt
[illegible] et [illegible] Et immunitates et libertates ecclesie
date sunt in dispersionem et ruinam· Unde [illegible] et legalibus
constitutionibus sine contemptu [illegible] sup [illegible] ad [illegible]
[illegible] possimus et [illegible] [illegible] et pericula
[illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
sua terminos [illegible] et [illegible] et [illegible] Inno-
cencio igitur [illegible] consilio [illegible] quibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] libertas [illegible] [illegible]

De violatoribus
domorum prelatorum

dei et ecclesie occupant et earum fructus proventus usurpaverint
tempestate. Item igitur declaramus nostra sententia cardinales
habentes, quod quorumcumque status aut condicionis
existerint in domibus cardinalium hospitati sint vel alias violentias
fecerint per se vel mandaverint. Vel ad quod dederint consilium auxilium
vel favorem [illegible] dederit ipso facto. Item monemus
omnes et singulos terrarum prefectos et capitaneos vicarios substi-
tutos et familiares ipsorum et reliquos ipsorum primo 2° et
3° peremptorie. Item qui de cetero presumant collectas colonos
et alias personas ecclesiasticas per terras vel civitates seu alias
extorsiones ad dandum et prestandum vel ad quemcumque compellant
vel arceant. Sive ad dandum et subveniendum pro rebus vel preciis
sit extorte. Item solummodo coram iudicibus consuetis cum indicatis
precedentes eorum [illegible] in causis suis. Vel ipsos laboracia tributa
tallias aut alia quecumque onera que privilegia et libertates
aut exceptione quod terras prefatas gravant dum eius privilegia deliberate
teneantur componant. Vel in domibus collectarum colonorum et
aliarum personarum ecclesiasticarum hospitari et per terras et ci-
vitates extorqueant pabulum vel expensas. Sed antiqui de
domo discesserint sic mittentes solvere nostre legis pene iuste
sicut per depositum. Item et supra omnes et singulos terrarum
prefectos et capitaneos prelatos vicarios substitutos et
familiares ipsorum qui quovis ipsorum per se vel per alium publice
vel occulte exigunt vel extorquent presumant in posterum de premissis
ecclesiasticis prelatis [illegible] vel confiscationem bonorum
pro delictis eorum. Item ipsos prelatos ecclesiarum vel antiquos privilegia
libere dimittant. Item malefactores qui personas vel aliqua
personarum [illegible] presumpserint in penam vel defensionem suam in-
niant. Item monemus omnes [illegible] generaliter ut supra. Item quod
[illegible] vel ecclesiasticas sive decimas aut alias obven-
ciones ecclesiasticas et supra quibuscumque nominibus censeantur
spoliant vel impediunt. Seu ipsos auctoritatis vel [illegible] ca-

totum plebanatum suum tenuerit aut ipsas ecclesias suis commiserit. Ita
autem quod predicta clericus vel alius predictorum cum quibus eiusmodi
prohibitionibus et mandatis prelatorum presumpserit, premissis
monitione canonica predicta excommunicationis sententialiter de quibus supra
et quousque ab omnibus ... evitare. Nec quisquam excommu-
natorum predictorum ab aliquo absolvi poterit quam ab ordinario
episcopo loci vel eius officiali de cuius dyocesi clericus fuit perpetrator
vel eius officii et capitaneis predicti sicut divina cooperante
clementia de ... pacis et concordia conformari valeant
scelestos ... compescere et premissa omnia sine scrupulo ma-
chinationis pro posse studeant observare. Prout autem dicti
prelati de terris suis sub ... per ... duxerint emi-
tendas. Latum et publicatum fuit hoc statutum de concilio
... per ... in ... presentibus dominis Pilgrimo
Dei gratia archiepiscopo Salzburgensi, Nicolao Chiemensi, Jordane
Seccoviensi, Hartlevo(?) Gurcensi et Heinrico Lavantino(?)
ecclesiarum episcopis et ipsorum sigillis confirmatum presentibus
et consentientibus ipsorum absentium prelatorum sub anno Domini
Mccc lxxxvi ... mensis Septembris.

Arbingen(?) 1396.

Noverint universi quorum interest seu interesse poterit
quomodolibet in futurum quod constituti nobis Heinrico(?)
Dei gratia archiepiscopo Salzburgensi, ... episcopo ...
... Jordane Seccoviensi, Nicolao Chiemensi et
... Lavantini(?) ... Dei gratia ... episcopis et aliis prin-
cipalibus celebrantibus in ecclesia beatorum apostolorum Petri et Pauli opidi
... dyocesis ... Anno Domini Mccc lxxxxvi dominica
Letare, proposita fuerunt coram nobis per prelatos ecclesiarum
kathedralium et aliarum ... testes provinciales
... et ... hoc bono
... aliqua de divinis officiis.

cuiusque prelati et humane simplicitati vero et dubia videntur
Et ideo dispendiis et difficultatibus occurrere cupientes et malicie hominum
que plus solito nostris temporibus invaluisse [illegible] statuimus nobis
ex alto concessa fuit via prelati incipiens. Hinc est quod de communi
fratrum approbatione presentibus Cunctis statuimus et per totam
nostram diocesim precipimus et mandamus inviolabiliter observari
Primo ergo ut temporibus a iure prohibitis nullus presbiterorum
Quo tempore fiant ... prohibitis a iure temporibus — sub pena privationis officii sui sacerdotalis nuptias solempni-
zare et celebrare seu benedicere audeat. Aliqui si scienter
igitur premissa celebrando divina nec prius ipso facto suspensionem
vinculum incurrit. Atque eius potestati est sedis apostolice liberi
Reservata episcopis presentibus prohibitionis et eorum cuiuslibet potestate. licentiam
dandi nuptias contrahendas nuptias eciam temporibus vel etiam
aliquo de eis celebrandi. Prohibemus etiam sub interdictione
maledictionis etiam ne quis laycorum nuptias sollempnizare
[illegible] aut status existat se [illegible] facere [illegible] ad
aliquas septimanas seu dies eciam dicta tempora a iure prohibita
eis dispensata sunt et benedici faciant. ad finem quod postmodum [illegible]
per sollempnitatis nuptiarum ad terminos tempora [illegible] ipsis prohibitis
temporibus purgat quoque eos / Et si devotiorem ipsis presbitere
per laycis eis devotionem vero predicet se benedici petierunt vero
ceremonia nullatenus benedicat. Nam tempora illa [illegible] a sancta
canonibus instituta existunt ut a carnis illecebris et voluptatibus
abstineant et divine contemplationi liberius vacent. Item
quod anno bisextili duo dies ante festum sancti petri
De duobus bisextilis — ad cathedram et festum sancti mathie [illegible] per totam
provinciam conformiter teneantur. Item qui die dicto comi-
[illegible] preterierit eodem die a carnibus. Qui vero sequenti feria
a piscibus. Qui vero die sabbati a lacticiniis eisdem diebus
De comedentibus — penitus abstinebunt / De et super quo per aliquem excessum non
potest [illegible] dispensare. Item quod presbiteri [illegible] raptores
et [illegible] publicare [illegible] confederatores et fautores

violantes parrochias [illegible] ecclesiarum Item spoliatores et invasores effractores
et alii talia committentes violatores sunt excommunicatione et speciali litera
ipsorum et suorum invasorum eorum decesserint non poterunt sepeliri. Item
nisi facto moderamine quod sequitur. Item ablata restituerint vel
coram morte emendandi firmam et plenam cautionem prestiterint [illegible]
eam faciant. Item si vero in malitia sua durarent usque ad mortem
et [illegible] in extremis [illegible] postulantes [illegible] satisfactionem
vel securitatem emendandi prestent [illegible] corporis
ipsorum [illegible] Item [illegible] presbiterorum vel clericorum ipsorum
[illegible] vel dona [illegible] vel ipsorum sepulturam interesse presumpserit
[illegible] legere audeat
Item [illegible] ad sacerdotale officium [illegible]
et ablata. Item qui vero presbiter contra hoc facere presumpserit officio
suo et beneficio privetur. Item festum sancti patroni nostri [illegible]
Septima die mensis octobris. Item sub duplici festo celebretur.

Item presbiteri alieni dyocesis et presertim de [illegible]
absque ordinarii vel sui officialis [illegible] et speciali licentia
ad divinorum celebrationem nullatenus admittantur. Item quia [illegible] plures
[illegible] vagabundi [illegible]
[illegible] et non ordinati et alii irregulares [illegible]
[illegible] Item [illegible] clericos vagabundos ad divinorum
celebrationem admiserit [illegible] fuerit loci ordinario ad
[illegible] Item [illegible] ipsorum aut aliorum [illegible]
[illegible] prelatorum [illegible]
[illegible]
[illegible] Item statuta domini Gabrielis car-
dinalis [illegible]
[illegible]
[illegible] Item [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Item [illegible] statuta [illegible]

[illegible]
[illegible]

perpetuis [illegible] totius provincie diligenter conscripta extat. De-
[illegible] plenius coram [illegible] contenta [illegible] legat

1412. ==

Statuta concilii Arbugensis anno domini 1412.

In nomine Domini amen. Quia [illegible] presentis [illegible]
[illegible] ad plenum sufficit [illegible] Ideo [illegible] ad [illegible]
cogitata [illegible] probantur. Ista est [illegible]
[illegible] stabilis. Quare nos [illegible]
divina Johannes archiepiscopus Upsalensis, Canutus Lincopensis, Brynolphus Scarensis,
Petrus Arosiensis, [illegible] Vexionensis, [illegible] ecclesiarum episcopi
[illegible] prelatis capitulorum et cleri provincie Upsalensis in oppido
Arbugensi [illegible] provinciali celebrato anno domini
millesimo quadringentesimo duodecimo. In [illegible] aliquali
[illegible] provincie Upsalensis [illegible] infrascriptos
articulos [illegible] statuendos, confirmandos et [illegible] declarandos.
Primo quod in singulis ecclesiis parochialibus ante summam missam [illegible]
[illegible] ad altare diebus festivis [illegible] corporis
Christi [illegible] salutare hostia et finita missa [illegible]
[illegible] Et layce [illegible]
[illegible] semel et [illegible] cadant. [illegible]
[illegible] Item [illegible] per totam provinciam [illegible]
[illegible] singuli [illegible] synodalibus [illegible]
[illegible] Item statuimus quod in capellis quibus
[illegible] ecclesias non [illegible] sacramentum eucharistie. Item quod
in diebus dominicis et festivis non fiant [illegible] in [illegible]
[illegible] sub pena trium marcharum.
Et si [illegible] diebus dominicis vel festivis ante [illegible]
[illegible] in principali ecclesia loci [illegible] sub pena [illegible] non [illegible]
Item quod [illegible] et ignoti [illegible] ad [illegible] medicinam
[illegible] statu suo quod sint soluti per litteras aut testes docuerint
[illegible] Item [illegible]
Item nullus [illegible] premissa [illegible] benedictionis
[illegible] sub pena trium marcharum. Item si quis [illegible]

meliatus in domo sua publice et tamen eorum tenent gubernacula
carnis circa cronicam promissa / et generali sine confessione proprie
nominum vel personarum in ecclesia pro causis vel casibus [illegible] ab
confessione cedere ambo tenentur / et ad constitucionem in eadem dispositam
pro tribus curiis [illegible] puniantur. Sed cum relapsus fuerit tamen puniatur
De aliis gubernaciis laycorum fiunt confessione. Et ne [illegible]
in abiurate aut dispensati gubernaciis. Item statuimus et ordinamus
quod possit super negligentia eorum qui tempore a iure prohibito in
[illegible] dispensare communis consilio arbitrii immediate
precedens quando statuissent quod statutum alias quo ad casus consimiles
Item statuimus quod confessiones baptismi filiorum si infantes
sine baptismo moriantur. Duplicem penam qui alias pro confessione
infantis confiterent imponi / et duabus vel tribus [illegible] completis
in ecclesia debeant. Item declaramus quod confessores infancium
coniugati post unam [illegible] completam debeant. Et fuerint
in lecta culpa. Habiti autem non nisi post duas [illegible]
suspendatur in pena duos annos quo ad virgines et sextas
Et si ambo coniuges tempore confessionis sint in eadem domo in
infantes ambo pariter puniantur. Item pueri [illegible] primi
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] et ad [illegible] curatos
[illegible] [illegible] Item [illegible] [illegible] baptizati [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
sint [illegible] [illegible] Item statuimus quod [illegible] [illegible] super
[illegible] articulo [illegible] [illegible] sint [illegible] [illegible]
super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] alii [illegible] [illegible] ipso facto. Item [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] festo ecclesie [illegible]
confessores [illegible] auctoritate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et in [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] ad aliquot septimanas
publice [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] festo in ecclesia
[illegible] [illegible] confessores [illegible] [illegible] absolvendi. Item
statuimus quod tota [illegible] [illegible] summa scolarum simplicium
deponentur. Item declaramus quod [illegible] [illegible] [illegible] qui

De gubernaciis laycorum

De dispensantibus tempore a iure prohibito

De confessoribus baptismi [illegible]

De confessoribus infancium

De primis

De [illegible]

De [illegible]

Summa scolarum

De violentis hospitatoribus in fundis ecclesie

Negantes se non subesse ecclesie Romane

De testamentis clericorum

De scolaribus vagis

Nota

De sortilegiis

[illegible] per constitutionem domini Sabinensis ab Alexandro iiii°
confirmatam. Similiter et per statutum domini Birgeri provinciali [illegible]
apud Upsaliam quod decreto vigore [illegible]. Item violenti hos-
pitatores in fundis ecclesiasticis excommunicati dicuntur ipso facto excom-
[illegible] domini Jngeri quod ad [illegible] sui [illegible] appellari. Item
omnes et singulos qui contra informationem [illegible] suspensi [illegible]
et [illegible] excommunicati sunt censendi. Similiter omnes qui
manifestos concubinarios fuerint [illegible] de iure excommunicatos
declaramus. Item omnes illos qui dicunt se sancte Romane et
sedi beati petri non subesse et eius constitutionibus non teneri
nisi [illegible] cum tamen hereticos vitandos et puniendos.
Item in tota Upsaliensi provincia cathedrales et collegiatas
penitus [illegible] presumunt. Item declaramus per prius a mo-
rientibus sacerdotibus episcopi non debent de iure [illegible]
arbitrio aliquid [illegible] quia [illegible] sacerdotes de suis testamentis
episcopos non prevenerint. Item contra [illegible] bona sacerdotum
canonum et provincialium statutorum ordinationem [illegible] ex super-
habundanti statuimus observandum. Item prepositi seu curati
ruralis scolares extra debita tempora sine licentia [illegible]
suorum [illegible] evagantes [illegible] et [illegible] divinis [illegible]
[illegible] assignant pauperibus erogandas. Item sacerdos
moriens [illegible] cum [illegible] teneatur ecclesie ca-
thedrali de suo [illegible] testamento. Item festum visitationis
beate virginis per totam provinciam sit solempne et festum [illegible]. Item
ex superhabundanti statuimus et omnino volumus dispositionem
iuris canonici et statutorum provincialium circa visitationes et pro-
curationes episcoporum inviolabiliter observari. Item casus specialis
et casus in quibus de iure [illegible] per iura vel statuta in ca-
thedralibus [illegible] quod [illegible] quilibet curatus
[illegible] a [illegible] in mortis articulo
[illegible] absolvendi. Item dampnamus et reprobamus
sortilegia [illegible] [illegible] superiorum [illegible]
[illegible] cum [illegible] et [illegible] vocabulorum

A 57 - 15r

in p̄nti scripta eius expressis constitucionibus. quas quidam super-
sticiose realiter estimant cum igne aqua gladio et alia curat
et morbos pellant. Item omnes scriptas in plumbo oblatas et
[illegible] pro dolore dencium aut febres et alios quos sed [illegible]
morbos homines ab incantatore. Item omnes modos quibus
creditur homines [illegible] fieri quod hic distingwantur. Item [illegible]
[illegible] corporacione per operibus [illegible] et alia quae [illegible]
quo eciam patent plenius explicari. Nam si quis doctus fuit
[illegible] scilicet uti vel portare tamen [illegible] per [illegible] curialis puniatur sic sic ca
et licita defendit ab ingressu ecclesie suspensus publice puniat pu-
niatur cum pena trium [illegible]. Alia dicta [illegible] pellunt laycorum
[illegible] abutentes super bonis ecclesiasticis iudicandi ymo sua iudicia
cum ecclesie de bonis sive ab intestatorum per solos laycos at-
temptata dirimunt et diffiniunt [illegible] cum nulla prestant
publice contra hoc scripte [illegible] distinctio [illegible] et [illegible] platorum
de huiusmodi super ecclesiasticorum bonis abintestatorum [illegible]
[illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dicimus [illegible] iuri canonico et libertati ecclesiastice sic contra
consentire vel ea quod hic appareat. Item optimo tempore iudi-
cibus competentibus [illegible] volumus iudicium [illegible]
et [illegible] attemptatis. Item [illegible] eiusdem [illegible]
[illegible] partibus [illegible] apponendam. Date anno domini et dei
[illegible] super [illegible] millesimo quadringentesimo [illegible] decimo.

Jo. Cayre

Statuta Concilii [illegible]

A°. 1417.

In primo dicendum. Quoniam [illegible] comprehensi [illegible] contradicere
[illegible] [illegible] tempore [illegible] quod [illegible] quibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] committit per [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deposit. Item [illegible] [illegible] in [illegible]
Concilii [illegible] per [illegible] [illegible] Statuta quorum incipit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
hominum quibus [illegible] [illegible] [illegible] et tempora
[illegible] [illegible] [illegible] volumus [illegible] [illegible] nulla [illegible]

de nouo super addendo statuendum [illegible] et post cuilibet consimi-
liter expedire. Nos igitur [illegible] dei gracia archiepiscopus Upsalensis, La-
urentius Lincopensis, [illegible] Scarensis, Andreas Strengnensis,
[illegible] preannotato Arosiensis, [illegible] ecclesiarum episcopi una cum
prelatoribus? [illegible] absentibus et capitulo predicte Upsalensis. In opi-
do Arboga Arosiensis dyocesis pro concilio prouinciali celebrando
Anno domini M[illegible] In festo [illegible] in [illegible] congre-
gati et constituti [illegible] [illegible] que [illegible]
[illegible] Upsalensis prouinciale Anno domini [illegible] statuimus [illegible] quod [illegible]
[illegible] sua dyocesi per [illegible] et contigua [illegible] [illegible]
[illegible] rigorem predicti concilii [illegible] qualitate et [illegible]
[illegible] dilectorum et [illegible] statuto dicti precedentis concilii
non obstante. Item prohibemus quandam [illegible]
[illegible] que [illegible] voluerint [illegible] Item
statuimus et ordinamus quod festum [illegible] deinceps per totam
prouinciam Upsalensem In [illegible] conceptionis [illegible]
[illegible] celebretur et festum [illegible] Item statuimus
quod [illegible] de quibus [illegible] super
[illegible] concedat [illegible] et confessionem [illegible]
[illegible] datas [illegible]
[illegible] illas quas [illegible] Item prohibemus [illegible]
[illegible] quod [illegible] proximis
[illegible] transgressores
[illegible] Item volumus quod nullus
[illegible] vagabundus et fugitiuus de aliena dyocesi
absque [illegible] dimissoriis [illegible] dyocesis [illegible] et [illegible]
[illegible] nec admittat [illegible] [illegible] soluat [illegible]
[illegible] Item statuimus quod layci admittantur et [illegible]
[illegible] ad [illegible] nec testibus [illegible]
[illegible] legittime [illegible]
[illegible] ad [illegible] in mortis articulo admittantur.
Et [illegible] ad [illegible] positiue?
[illegible]
[illegible]

domus admiserint quilibet eorum pro se puniantur. Item statuimus quod quilibet
sacerdos curatus [illegible] [illegible] de visitatione [illegible] totam
[illegible] domini archiepiscopi cum [illegible] potest [illegible]. Item volumus quod domini
[illegible] totique prelati Upsalensis statuta provincialia concilii
[illegible] synodalia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] curate
[illegible] singulis [illegible] studeant [illegible]. Item quod [illegible] [illegible] et sue
ignari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in suis computacionibus
[illegible] et [illegible] computa [illegible] et [illegible]
[illegible] facientes. Item [illegible] [illegible] sine [illegible] absolutione [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] et ecclesiastica sacra [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] cle-
ricalis. Item [illegible] in ecclesiastice [illegible] propter [illegible] illud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sub
pena excommunicacionis [illegible] ad suorum dyocesanorum [illegible]
[illegible] deducat [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] puniantur. In quorum omnium [illegible] [illegible]
[illegible] sigillis [illegible] ad [illegible]. Datum Anno
Domini et loco supra scriptis Anno domini 1423.

Statuta Sinodalia Arbugie Anno 1423. = 1423. d. 18. Jan.

In nomine domini amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo vicesimo tercio die
[illegible] Januarii Arbugie congregati [illegible] Johannes dei gratia archiepiscopus
Upsalensis, [illegible] Lincopensis, [illegible] [illegible] [illegible] Arosiensis
Strengnensis eadem gratia episcopi et procuratores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
gratia episcopi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capitulorum et cleri [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] capitulo et cleri ecclesie [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ordinavimus et [illegible] [illegible]. In primis
quod [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capitulo et
clero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ibi re-
presentet. Item quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regis [illegible]
[illegible] sue dyocesis ibi valeat [illegible]. Item quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] penas [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] publicari. Cuius
statuti tenor sequitur. Et est talis.

1345 trr. pro 1344

Jfr. Sv. Dipl. N 3797.

Magnus dei gracia Rex Suecie Norwegie et Scanie
Omnibus presens scriptum inspicientibus in deo graciam et salutem
Noveritis quod anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto dominica
proxima post festum beati Jacobi in conuencione Telgis congregato consilio ve-
nerabilium patrum dominorum episcoporum et consiliariorum nostrorum ac meliorum
Regni nostri Suecie statuimus quedam constituta que vim
legis perpetuo et inuiolabiliter volumus obtinere. Primo vsurariorum
voraginem que multos deuorat et facultates exhaurit compescere cupien-
tes precipimus ut nullus regni nostri sub obtentu gracie nostre similiter pa-
pium exerceat. Item quia quidam feneratoribus periculose fenerandi
cupiditas eo magis accendit quo maior eis accrescendi libertas. Vnde fenerari
sit prohibitum lege diuina canonica et ciuili. Volumus ipsos et districte
mandamus quod nullus contractus debitorum ad sortem aliquid percipiat pro
super augmento sortis uno decem vel inducioni dilationis
... contractus ... firma et ... pignore
... contra ... creditoribus tradita ... sortem principalem debiti
... non obstante
promissione iuramento vel obligacione quacumque firmiter vallata
quas omnino cassas volumus. Debitoribus petitis aliquid a credi-
toribus ... iuramento vallata ... Item statuimus
... ut si ... debite obligati creditoribus suis
... bonis mobilibus ... sufficiunt ad solucionem debitorum
et ipsis bonis mobilibus deficientibus a predictis satisfaciant ut tenentur
Et ... predia ad ... ... et cognitione
debitorum ipsa predia venalia volumus ... secundum legum
... Item statuimus quod ... communita ...
... valorem pro ... ... Scriptum
sub sigillo nostro ... et ... Item quod ...
pro ... in ... publica ... vsurariorum
qui sub ... vsurarius ... corpus ...
nullus ... absolui ... satisfaciant
de vsuris vel sufficientem cautionem ... satisfaciendo
possit facere testamentum ut ... ecclesiastica

... vsurariorum

sepultura item qui eos sepelierint sint ipso facto excommunicati
nec aliquis de eorum oblatione recipiat / item quod recipit tenetur
sub pena privationis officii sui ad eorum restitutionem. Item
quod eos sequentes archiepiscopus et suffraganei prelati capellani visi-
tationibus cum equorum a iure taxato numero volumus sub pena De numero equorum
denuntiationis concilio Lateranensi contenti contrafacta dimittere
Item quod dicti canonicales [illegible] debeant. Item quod prelati [illegible]
apud [illegible] qui assumpti [illegible]
[illegible] quod [illegible] per [illegible] qui [illegible]
[illegible] per quod [illegible] clericorum et [illegible]
Item quod tota provincia [illegible] Stella maria Stella matutina
[illegible] diebus. Item quod capellani
[illegible] sub pena suspensionis ab officio non [illegible] aliquos Capellani [illegible] non [illegible] aliquos
sine speciali licentia [illegible]. Item
quod sub [illegible] maledictionis [illegible] sacris ordinibus
constituti teneat concubinam in domo vel alibi aut publice vel De concubinariis
[illegible] suspensione [illegible] si [illegible] sui [illegible] sit suspensus
post [illegible] canonicam non [illegible] excommunicationis
[illegible] Item [illegible]
[illegible] pena [illegible]
de [illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible] sibi imponatur pena [illegible]
[illegible] fuit de [illegible] suspensus ab officio et a [illegible] beneficii
[illegible] ad arbitrium iudicis [illegible]. Item ut [illegible]
ad [illegible] ad [illegible] excommunicatus
privari debet beneficio et suspensus ab officio [illegible]
[illegible] et [illegible]
si [illegible] vel [illegible] vel specialis [illegible]
est [illegible] canonicis [illegible] concubinis [illegible]
[illegible] adulterium [illegible] pena
de [illegible] Item si [illegible] infra [illegible]
[illegible] suspendatur [illegible]
publica. Item quod [illegible] cancellarii [illegible] ordinarius [illegible]
[illegible] non recipiat [illegible]
non [illegible] collationis beneficii [illegible]

A 57 - 17v

pro vltra vi oras emendabit vº brisici pro vltra marcam emendabit iij brisici
pro vltra decem marcas emendabit super alias autem licet sit certum quod plus vel
minus de labore impediatur duplicetur correctionis emenda. Datum
Anno domini et loco quibus supra sub annotacione obtinet robur et testimonium
sigilli nostri presentibus appendendo presentibus.

1474. Statuta Arbogensis Reuerendissimi patris
Domini Jacobi Archiepiscopi Vpsalensis.

In nomine domini amen. Jacobus miseracione diuina archiepiscopus
Vpsalensis. Henricus Lincopensis. Johannes Strengenensis. Lydekinus
Arosiensis et quidam dominus Expionensis eadem gracia ecclesiarum episcopi
Et nonnulli Reuerendi patris domini Johannis episcopi Scarensis vicaria. Vnde
et dominus capitulare prelaturam Vpsalensis procuratores sub anno
domini millesimoquadringentesimo septuagesimo quarto iuxta ritus
ecclesie domini In oppido Arbogensis Arosiensis dyocesis
pro celebrando prouinciali concilio legittime congregati attento
quod licet aliqua ex certis racionibus statuta que ex causis emerserunt
quibus nostra sancta potuerunt emendari non possunt iubendum duxerunt ob gu-
manare eorum valere et manifestatores eorum de oppinione per se
antiquorum sint varie tempora statuta quorum canonice quamquam
prudentes coram nobis et publice relatatis predecessorum nostrorum
prouincialibus statutis et tam in ecclesia eo tempore magistralia
salubriter tradita Ob peritiam addunctam regimini duximus
emendanda Non nulla vero medio tempore concepta vacanda
Aliqua autem ob sui obscuritatem lucidius declaranda adiacentes
pancta statuta circa de quo superius prouinciali digesta concilio proximo
inferius continentur Reliquias predecessorum nostrorum statuta vel decreta
quam condita de suo robore sunt duratura Deliberacione
itaque prehabita diligenti consideracione In primis statuimus et ho-
nestati clericalis prudentia et concordie moribus et clericis statutis
alias quam concordes contubernalibus emanauerat abrogate
quo vero domini Johannis quondam bone memorie quondam archiepiscopi
statuta distinguit volumus declaramus et presentibus obseruandi
quod sub excommunicacionis maledictionis ecclesie vllus de suo oriundo

constitutus teneat concubinam in domo vel alibi aut cuiuslibet
vehementer suspectam. Et si honoris sui prodigus sub suspicione
post monitionem canonicam quam per eius ordinarium aut eius
officialem sibi primum eam admonendo fieri statuimus [illegible] concubinam
vacandam. Volumus autem concubinarios huiusmodi tallias per suum episcopum
cum consilio sui capituli ad quandam summam pecunie quam solvere
per de bonis propriis ad pios usus per episcopum ad statum et gradum
sui capituli convertendam et [illegible] imponat poenam se-
cularem. Et si tres elapsi fuerint dies tunc suspensus ab omni
officio et perceptione fructuum beneficii carceribus ad arbitrium
iudicis deputari. Si autem est talis quod ad veniendum ad con-
fessionem certa die [illegible] non comparuerit privari de beneficio et sus-
pensus ab officio per triennium fuerit iudici puniendus. Et isti poenis obno-
xii sunt quod quibus sit solutio. Et si aliqua maritata
fuit concubina clerici vel filia spiritualis aut monialis canonice
sanctimonialis [illegible]. Concubinarius praedictus [illegible] aut etiam
poenam carceris aut privationis in poena [illegible] commi-
tandi. Et si [illegible] solvat [illegible] iii [illegible]
ad fabricam ecclesie cathedralis. Alioquin ab ingressu ecclesie
sit eo ipso suspensus. Absolutio autem concubinarii cum [illegible] fuerit
eo solo qui [illegible] concubinatus per [illegible] aut confessionem
in iure factam seu per [illegible] quae celari possit [illegible]
ecclesia notoria. Si quis cuiuslibet de [illegible] suspectam
et diffamatam tenet et per suum superiorem monitus ipsam cum
effectu non dimittit. Concubinas autem eorum quas [illegible]
ecclesie [illegible] ad illicitum [illegible] admittunt [illegible] septem
poenam [illegible]. Et si elapsi fuerint [illegible] eius [illegible]
[illegible] monitionis [illegible] sustinuit [illegible]
ecclesiastica sepultura. Sententiam autem [illegible] [illegible]
[illegible] ipso facto eius statutum habemus. Quod
[illegible] autem [illegible] delicta [illegible]
[illegible]. Item quod clerici publice aliquas aut [illegible]
[illegible] et [illegible] filias [illegible] pendant.

De concubinariis

filii electore de facto ex[tra] constitucionem si quis post presentem ex de
testato preceperit excommunicacioni subiaceant. Similiter et qui
cumque bona sacerdotis defuncti nisi de iure sibi subtraxerit. Item
declaramus nostre intencionis existere quod clerici Upsalensis dyocesis testamenta
facere possint de quibuscumque bonis suis iusto titulo adquisitis
nolentes per hoc statutum domini Iacobi archiepiscopi quo ad omnia
sui contenta nisi quo ad bona ecclesie ab intestato decedentium
inviolabiliter observari. Item statuto domini Sabinensis(?)
de decimalibus per ecclesias possidendis adiungimus septimo et
clementinas districte precipiendo mandamus quatenus sub
pena in eodem statuto contenta quilibet ecclesie parochialis Upsalensis
[illegible] volumina sua propria [illegible] conscripta habeat et quod ad
[illegible] custodiendo de iure possideat. Et quod clericus habeat
iuratum. Si quis autem ecclesie predictos libros eis alienaverit
noverit se [illegible] suspensum [illegible]. Item statuta
[illegible] de [illegible] ecclesie nisi clerici confirmamus
et confirmamus [illegible] ipso statuto et facti notori quibus
[illegible] requisitis erit [illegible] consuetudinem [illegible]
fori ad statutum [illegible]. Item statuimus quod nullus
ecclesie prelatus aliquod beneficium suo sine scitu et consensu sui
capituli. Item quod nullus episcopus substituat successorem
[illegible] titulare sine consensu sui capituli [illegible]
[illegible]. Item nullus attemptet [illegible] in preiudicium [illegible]
sine [illegible] cathedralis. Item [illegible]
clerici famulis ecclesie aut aliis expedicionibus quibuscumque
[illegible] tenebitur [illegible] talis
si quis eis violenciam fecerit sine [illegible] incurrat
ipso facto [illegible] ad faciendi [illegible]
[illegible] fratrum predicandi. Volumus quod
et sub pena [illegible] quatenus clerici aut
ecclesie alterius quorumcumque familiares aut [illegible]
[illegible] colligant et [illegible] vendant [illegible] victualia

Quod nullus conferat aliquod beneficium

Quod nullus teneatur famulis ecclesie expedicionibus etc.

dimittat in fructus dari voluerit committitur pretextu. Contra emissa decla-
rationes contra sub eadem pena colligi tenentur. Item statutum | De clericis vagabundis.
de clericis vagabundis et hiis qui de seruicio sub custodia laycali
consueuerunt nisi statutum [illegible] archiepiscopi contra premissa
defendi ad nobiles ecclesiastica penitentia nisi statutis [illegible]
domini [illegible] archiepiscopi upsalensis. Item statuta de tonsura et habitu clericorum
competendi volumus ad scolares presbiteros cum quibus de facto [illegible] constitutis | De tonsura habitu et bireto clericorum.
vitam [illegible] sine [illegible] constitutum. Item de bireto cum
nigro excepti prelatis canonicis et quibuscumque [illegible]. Similiter
statutum de captiuatione vel fugatione ipsorum per [illegible] coronati
ad gubernatorem regni [illegible] et [illegible] declaramus excepto
demum. Item sub statuto [illegible] tamquam [illegible] inpunitatis | De [illegible] esse [illegible].
et [illegible] assistentes [illegible] esse et simplicem
fornicationem non esse peccatum mortale. [illegible] esse nulla
volumus [illegible]. Item sicut ad O salutaris hostia
et [illegible] sancte [illegible] ad Tantum ergo et ad [illegible] subiunxit
[illegible] declaramus [illegible] elargiendo.
Item de [illegible] abiciendis [illegible]
[illegible] declaramus [illegible]. Item statutum de concubinariis | De penis.
[illegible] pontificali et soluat [illegible] declaramus
intelligimus [illegible] de [illegible] et [illegible] penis. Item de assi-
[illegible] beneficiorum et dignitatum nobilium et [illegible] et [illegible]
[illegible] ac [illegible] [illegible] aliis [illegible]
Item festa conceptionis et purificationis [illegible] de loco | De festis conceptionis et purificationis.
suo semper stabunt. Item festa sanctorum [illegible] Sigfridi et
Birgitte per totam prouinciam tota duplicia habeantur.
Item festum sancti Georgii per totam prouinciam duplex [illegible] | festa georgii patronorum regni.
[illegible] celebretur. Festum vero patronorum regni [illegible]
post octauas visitationis marie per toto duplex habeatur.
Item vbi duo vel plura festa concurrunt. Ubi sequens non fuerit | De concurrentiis [illegible].
totum duplex [illegible] ad nobilibus et aliis
quibus dispensandi vt possint de [illegible] celebrari.

A 57 - 19v

A 57 - 20r

A 57 - 20v

A 57 - 21r

A 57 - 21v

A 57 - 22r

Pro Januarius martius maius Julius et novembris / secundum mensem aprilis inclusive
[illegible] vacat [illegible] tamen sunt acceptandi per [illegible] collata / [illegible] et
[illegible] mensis [illegible] februarius aprilis Junius augustus octobris decembris quod dictum mensis
ad martium et [illegible] in illis mensibus acceptata / tamen quod vacant in mensibus
[illegible] / [illegible] vacasset a medio mensis Januarii tamen potest acceptari
[illegible] a medio mense februarii quinque vacavit beneficium ultra
[illegible] tamen potest acceptari ultra [illegible] tamen [illegible] tenetur [illegible] possessionem
[illegible] in mensibus [illegible] acceptata in valet
[illegible] tamen [illegible] dies [illegible] octo [illegible] novem [illegible]
[illegible] dies [illegible] dies mensis octobris
[illegible] acceptata / etc.

In nomine domini amen

Dum necessarius litterarum usus tanto cunctis dabili-
ores reddit veteres priorum vigilantissimos inventores
quanto plus posteris demonstratur multiplicat conscripta
litteris enim facta iam dudum preterita efficiuntur occulta
fide plena. litteris labilis fluidaque humani sensus
memoria fit stabilis firma ac quodammodo perpetua
litteris denique clarescente veritate tolluntur ambigua per-
plexitas et pruriens scrupulositas atque eludat sepe se-
curitas que sine litteris fuerat multarum vexationibus plu-
rimis involvenda presumpcionis prodit preterea humani voluntas
liberrima vel intellectiva potentia perspicacissima
nisi assit et fidelis custos memoria ut quod una vo-
luerit et altera decreverit capere valeat fida thesaura-
ria scriptis monimentis commissa conservet quid ve-
valet itaque subtilium intellectus quas sine litterarum pa-
cinia brevis commodum delebit oblivio. Cum omnium habe-
re reminiscentiam auditorum divine sit condicionis potius
quam humane. Hinc est quod nos .. propositus ac capi-
tulum ecclesie Aboensis propter diversarum virgines casum et cau-
sarum per nos actenus decisorum ac in futurum decidendo-
rum ad forum ecclesiasticum spectantium qui quidem adeo communes
sunt diebus preter solitum insurrexerant ut patratores
eorum nervum ecclesiastice discipline vi rumpere videatur

Consentanea quippe cum deliberatione desuper sepe
facta volumus singulos et omnes casus et causas
deinceps emergentes deo per innato iustitiae
ministerio et nostra sollicitudine terminandos in
scripta planari. Dei gratia per aliquorum incuriam nobis st
bam capitularium in media gestorum ac gerendorum
negociorum veritate continentia. Cum que tamen
ad quales antecessores nostros in submonendo
dubiis gerantur. Et de layci iudices et opidani
pie tam vero coopertes negocia sua sollicitissi
me conscribentes vnus ... illuminate et prius
laycis merito exemplandis in quo apparebunt quo
libet prorogari. Itaque ob quam nostri cepta se
vo vigilancia. nobis aut nostris predecessoribus
primitiae desiderque virorum quibus se iuste estimet
prorogari. Dum per plus tenace obedientie filius
desiderande per pace alumpnus suis tempore ppp
sta mater etiam observandum duxerat sine
contradicione quilibet subire gaudebat. Nemo itaque
causam intentarit dum nullus adesset qui de
statutis alterum impugnaret. Modernis autem se
cundis plus nervum habens ferventi fratrum euen

ac castitate calida gelida velud homo pesti-
lens non amat eum qui se corripit ymo non
modo non amat verum etiam si detur copia in-
vadere non pavescit. Lites unde consurgere
consueverunt libellos acta capitularia vel negocia
complectentes. Unum quod statuta 2m quod cau-
sas mere spirituales et 3m que civiles debeat continere

Anno igitur domini millesimoquadringentesimo 1474. d. 1. April.
septuagesimoquarto prima die mensis aprilis
quo opus sumpsit exordium Christi nomine invocato

Statuimus quamvis alme Aboensis ecclesie a tanto
protracto tempore precitati cuius in contrarium memoria non
existit in suo pretorio [illegible] consuetudines approbatas una
in [illegible] videlicet quod prelatus capitularis etiam
si unus solus presidet plena domini episcopi auctorita-
tem ex iure quam dumtaxat sibi gessam ac cete-
ros absentium capitularium habentes possunt et
debeant licite et libere si aliud canonicum non obsis-
tat ad diffinitivam procedere sententiam super singulis ca-
sibus emergentibus decidendo si enim penitus exqui-
tato propter sumptus pauperum litigantium devitandos

A 57 - 24v

Ac etiam alia reformatorum clericorum curatorum vel scolarum
generalia ordinacione prout eis visum fuerat expediendum
atque iusticia et ipsi theologos vel talia essent que vel que eorum
facultatem excederent prius omnium et singulorum curatorum
(?) p(resb)iterorum fecerunt consilio habendo mature diffinire
r... p(resb)iteros solum deum pre oculis cordis habentes
conscientias manusque suas ab omni sorde ... ...
faciat alicuius merita iusticia omnibus ministrando
si tibi ... ... ac per ... tali ... enim
de ... et ... ... volueris ...

[illegible] 1474

Nullus clericus in capitularem assumpta ecclesie aboen(sis)
prius admittatur ad secreta capituli pertractanda vel voce(m)
quibus uno habeat in electione ... in prelatorum electio-
nibus canonicorum receptionibus vel beneficiorum collacionibus
quam festo dicte ecclesie aboen(sis) ... marchas monete ...
... exsolverit cum effectu pro libris aut aliis lo-
cis necessario reparandis

Nullus nominatus assumptus intrabit se fidelitatem ...
... ... salvo iuramento domino episcopo prestito
sit suis concapitularibus sinatim eorum secreta nunc de-
tegant ac concordia sine amicitia ... ...

in se fuit diebus omnibus vite sue

Si dissidium inter singulares personas capituli aut emulacionis seminarium inter partem et partem oriri visum fuerit omnes aliqui fideles et constantes insimul collaborent ut discordes celeriter conciliet(ur) et emulacionis via funditus abrogetur. Quod si quis vinculis(?) parcialitates scismata aut ligas sub pena vlegarie(?) a collegio capitulari faciat fove(at) aut procuret

Si quis capitularium sinistram aut emulacionem a quoquam in sua parte(?) concitat(?) omnes quibus competit quod eorum ex ammo(?) fiant iurogati(?). Si vero ex parte capitularium quomodo(?) emend(acio)n(em) vel concordiam sit passus et super hoc querelam coram capitulo fuit prosequtus tunc non poterit ex suo conu(er)sacio(n)i interesse(?) aliis fratribus insultet

Nullus residencium aut in eodem vel equali distancia et citra vicinas extra [illegible] ecclesie cathedralis a divinis capitularibus presertim(?) semper de tempore diei mensis nisi festis solemnibus medio celebrandis impediat(ur) quod eo(?) tunc se absentare presumat sub pena unius ore(?) an(te) die(m) capi(tuli) //

tulandum proxime sequentem predicti persolvende capitulari
nisi illud tempore corporalis infirmitatis durante ex causa
vel capitularium specialis commissio vel auctoritas fuerat
excusatum De aliis diebus forte capitulandis in futurum
ordinandis similiter sit iudicium Predicta vero emenda
per capitularium procedat ratione consimili Casum
vero penam dictam pretermiserit desistent exigere tunc
de suis reditibus per presidentibus deputatis minima

Nulla choristarum aut sermone ad ipsum vel ad
clerum se ex ordine vel superiorum assignatione contingen-
tem sub pena unius floreni dicti infra mense
persolvendi vel aliud canonicum vel suum gerat surro-
gatum omittat

Si quis capitularius in festis totis duplicibus quibus
quisque canonicorum et chorista sine almucio et super-
pellicio se summo choro ingerat dum agitur chore
divine solvat in ora infra quindenam proxime seque-
tem et qui emenda cum immediate promissa cedat
tam ecclesie quam casu cum utique passa minima videat

Insuper concordatum et capitulariter statuimus quod tenens certe
festis principalibus non omnibus in quibus presertim sexo sole

solemnitatibus vero utriusque festi beati Gereonis/ dedica//
cionis ecclesie/ pasche/ corporis Christi/ et nativitatis marie
prelati et ceteri canonici capati in processione incedentes
[illegible] sic ut permittitur in predictis sex festivita
tibus capatis incedentibus debebitur una stopa
vini ex cellario sancti Gereonis totiensquotiens unicuique //
per singillatim

Item statuimus quod prelati et canonici inferiores quibus
competit de vino totiensquotiens voluerint ex cellario
sancti Gereonis pro quatuor octonibus in pecunia numerata
stopam obtineant ceteris quoque privilegio et gratia privatis

Item quandocumque capitulum in fundis ecclesiarum aut
claustri velit domos vel novas instaurare vel
antiquas restaurare quatenus ex lateria ecclesie centum
tredecim milliariorum laterum quilibet poterit pro viginti
octo in pecunia numerata vel pro duobus modiis siliginis sup //
plere necessitatem et ad utrumque laterum in effectu
providentes

Statutum est solemne quod nemo in ecclesia absolvi in cano //
nicum recipiatur nisi de legittimo matrimonio sit procreatus
et cuius parentes sint tempore matrimonialiter copulati

extiterint aliqua cuiuscumque status gradus vel ordinis seu
condicionis existat ad canonicatus et prebendas quales
cumque assequendas inhabilis sit et per prius statutum inhabilita
tus

Anno domini M°CCCC°XXI innovate fuerunt distribucio
nes quotidiane gratia visitandi chorum et capitulum de porcio
ne canonica inter prelatos et canonicos residentes quos
[illegible] in summo choro ecclesie cathedralis frequentantes
imperpetuum dividende [illegible] de [illegible] non [illegible]
libro vi et alia prout ad [illegible] [illegible]

Item statutum est solemniter quod quandocumque ex resi
dentibus prelatis seu canonicis horas fecit visitacionis
[illegible] in visitacione fuerit integre pluralitate
ac si omnino choro [illegible] alius interesset gaudere debebit
[illegible] tota porcionem canonicalem a sua prebenda
incorporata [illegible] anno illo [illegible] per quo
[illegible] vel [illegible] visitacionis [illegible] anno
[illegible] committet per se vel alium canonicum [illegible] surrogatum

Ceterum vero dicti horas visitacionis a capitulo depu
tatis [illegible] notabile dampnum in visitacione [illegible] et
lata negligencia non fuerit ad [illegible] huiusmodi [illegible]

A 57 - 27r

inter pro una medietate episcopus et pro altera capitulum
integraliter et bermuose respondebunt

Insuper statutum est quod quoscumque prelatos canonicos
et simplices sacerdotes prebendatos ecclesie Abosensis
qui negligentes fuerint erga colonias suas in
cultura agrorum et pratorum et domibus ruinosis restauranda
vel aut tegendum nec non inventarium semper salvum
custodiendum. Tales enim desolatores postquam eorum
negligentia fuerit detecta per episcopum et capitulum seriose
moneantur ut infra si voluerint emendam apponere fructus
illarum coloniarum circa quas facta est negligentia in earum
reparacione per eosdem cuntatur [illegible] et si non fuerit
permanentur

Et si quis obtinuerit adeptam prebendam a suo predecessore
sed non levaverit integre inventarium talis nichilominus
ad reliquendum integrum teneatur

Item canonici residenciam negligentes fuerint in reparandis
domibus antiquis suarum residenciarum aut novis in
statuendis ubi quondam domus fuerat quando utilitas
exposcit prebende et post monitorum emendare neglexerint
tales libera non habeant potestatem in extremis testamentum
faciendi quam prius et ex [illegible] tamen de bonis

eorum deducatur et in restauracione neglectorum ~~locorum~~
locorum convertatur quatenus iuxta estimacionem capituli visum
fuerit negligenciam commisisse. Et si casus fortuiti incendii potuit evenire. Et si quis talium ab intestato decesserit, estimata negligencia similiter de suis bonis deducatur. Et quod ad ista negligencias colonorum et inquilinorum ex bonis decedencium obsistetur.

Circa curatos et vicarios perpetuos ecclesiarum parochialium statuitur quod si contigerit eosdem ab illis ecclesiis quacumque ex causa removeri, quod de omni negligencia estimetur ad minus commisso et iuxta estimacionem successori relinquatur. Si autem durante quod sunt negligencia ab hac luce transierint, sive fuerint testati vel intestati, eorum bona nullo modo dispergantur nisi negligencia prius bonorum hominum estimacione expedita.

Item statuitur quod in ecclesia ista intromittat se de censibus ecclesie levandis nisi prepositus et archipresbiter nec de censu studencium nisi dumtaxat archidiaconus et decanus. Camerarii levabunt et levata in sexterio ... et xvi pro suo labore ... studentibus et xxx ... pro solario levabunt et a ... in sexterio ... studen...

Item statutum est et perpetuo decretum quod nonnisi receptus in canonicum nullomodo admittatur ad secreta capitularia nec ad distribuciones

comes quamquam persolverit valet et eo effectu solverit ad pecu/
lium capituli quoque minus perveniet absque omni remissione

Item quicumque canonicorum residenciam non fecerit receptorum infra
annum a die vocacionis proximum non habebit aliquid
dimidia personaliter extra fuerit quoque aliquid
habebit

Insuper statutum est quatenus scriba capituli magister debeat
omnia statuta de novo edenda et similiter eas occurren/
tes. Et quod debeat scribere unum speciale volumen magistrorum
statutorum et cetera, in quo etiam debeat puncta memoria
digna et in libro capituli registrari

Stipendium scribe erunt duo tunc burgi [?] ex fastarnala [?]
communitatem [?]

Item statutum est quatenus quilibet residenciam percipiat
annuatim x solidos de memoria eorum pro una mensa et
de uno et duabus operibus annuatis percipiat tres minus [?]

A 57 - 28v

In noie dni Amen Cu in cuiuslibet pncipe quoque secla
rizata adveit habitu honesto vestitu decen pla
tone non sperpiti per distincta attentu per mente serp
at vba sua studens appone et curato diligencius in sute
loco competente oratur deum quod in ora facta habet
Pro[in]de nos Conradus dei providencia Epus Aboen
cum consilio et consensu dilecti capituli nostri volentes
divini nois cultum non minui sed augeri vicarioz
seu prebendatorz et choralium ecclie nostre predicte in
formacione presentibus duximus statuendum quod de cetero
hore canonice in choro non cursim seu festinanter sed pau
satim et tractim et cum pausa decenti presertim in medio
singulis versiculis psalmorum debita facienda sive solempne
et feriale officium divinum peragatur sed gestu cum reverencia co
gruenti sed choro statutis intelligibili et plena expressione
cum affectuali et effectuali cordis intellectuali et [illegible]
intencione et attencione mentis devote teste sancto Ber
nardo Multi senserunt illi fructus qui horas cano
nicas devote dixerit usque quod deus illas orationes libenter
exaudit quando in mentis [illegible] devocionibus meliius
illi succedit quando omni hora deus illum ab omni
peccato mortali et mundana confusione custodit Item in fine
sup obtinet ei deus specialem graciam et secundo ei deus
graciam donabit talem et tantam quod forte seraphicum
ordinem meretur Preterea horas canonicas cum omni devocione
sint cantande. Item [illegible] mandamus ut choralis

cum ceteris sacerdotibus. quod terribilis est valde sententia quam
dominus contra tepidos et negligentes emittit ore prophetico
dicens: Maledictus qui facit opus dei fraudulenter. Vel secundum
aliam literam translacionem exponens dicit: qui fraudulenter opus
dei facit, nimis festinans, nimis intente verba psalmorum
silabas et dictiones subtrahens. Ideo dei maledictionem
meruit et vindictam [illegible] perdit. Quoniam enim male
legit horas suas, fraudat deum honore debito. Decipit me-
ritis suis [illegible] purgatorio suffragio et proximum beneficio. Ta-
les fraudulenter qui timore non amore horas [illegible]
minime legunt illud psalmiste: Lauda anima mea dominum, qui
tam celerrime in choro psonat (?). De quibus verbis propheta
solet dici: Non laudat eum labia tua sed illorum. De quibus
ysayas propheta: Populus iste ore suo et labiis glorificat me, cor
autem eorum longe est a me. Sed laudet eum anima vox,
anima cum lingua (?) et [illegible] ut supra dictum est.

Ideo vicarii seu prebendarii et chorales in choro consti-
tuti cantate (?) [illegible] et officium exsequi non in-
tendunt (?) aut cum aliis confabulantes sed cum psallendi [illegible]
ubi queat muta aut clausa labia a divina laude
tenere non studeat. Nec quisquam eorum dum chorus canonice
publice cantant legat in choro privatum officium seu
orationes seu etc. in choro [illegible] absolutionem expectat
[illegible] non solum obsequium quod omnino est choro [illegible]
[illegible] versiculos psalteri [illegible]

Vide c. Dolentes extra de cele. miss.

Item est consuetudine que corrupta potius dicenda
est omnino inhibemus quod [illegible] est observata

vero quod quando chorus per longam prolixum in venite vel post
ympnum in primo nocturno intrant chorum et usque exeunt
recedentes circa 2m nocturnum aut tardius exeunt post Te
Deum exeunt usque ad capitulum in laudibus sub completorio
absentes Deum quando exeunt post preceptorem Benedictus
non redeunt similiter in vesperis suis modo et in vigiliis
defunctorum. Et in missa post evangelium vel elevationem
[illegible] non dicimus interesse choro nec presentes sed absentes
cum interesse debeant tantum qui ex principio horarum et ad finem
interesse laborant. Tabularii tales divagatores sicut
notare tenentur pro absentibus ut habuerint [...]
quod fiat ad [...]

Item statuimus et mandamus omnibus prebendariis ecclesie nostre
habentibus [...] de cetero quod de cetero singulis diebus
tam in festivis quam ferialibus personaliter intersint maio-
ribus horis et processionibus [...] et [...]
ut sic divinum cultum decorem et zelum domus dei perfectius
[...] sed [...] in statutis prebendalibus [...]
[...] expressius caveatur

Item statuimus et de cetero observari mandamus quod in festis
[...] duo [...] prebendati prebendati secundum ordinem
cum duobus choralibus ad [...] in choro in choro ma-
ioribus deputentur et ad [...] admittantur. Exceptis fe-
stis dedicationis ecclesie [...] passionis [...]
[...] et nativitatis [...] officia [...]
habeantur

Item statuimus quod ecclesie deservientes percipiunt pro prebenditis in festis duplicibus teneant choristam iuxta antiquam consuetudinem sub pena inferius expressa

Officium choriste

Item statuimus quod chorista debet inponere horas et primam antiphonam super psalmos et antiphonam super Magnificat Et benedictus debet legere post Rosa collectam ultimam lectionem in matutinis et benedicamus lectionum et cantare similiter missam. Item chorista legente lectionem ultimam senior post eum benedicamus [illegible] cum [illegible] dicat et nonam post missam similiter [illegible] et [illegible]

Officium primi cantoris

Item primus cantor debet inponere invitatorium duos psalmos et antiphonas post psalmos Et introitum misse kyrieleyson gloria graduale offertorium sanctus agnus dei et communionem Et cantare debet venite primum et ultimum versum Et similiter cum ultimo versu responsoria super duas antiphonas primo choriste secundo in alio choro secundum quod constaret de uno choro ad alium et debet libros claudere et aperire suis temporibus

Officium secundi cantoris

Item secundus cantor debet legere primam lectionem et kalendarium et epistolam Et cantare versum in alleluia Et titulum primum in quadragesimo solus [illegible] in simplicibus festis et absente choriste collectam Et confiteor legere cum sacerdote et ministrare vinum et aquam et omnia alia ministeria facere sacerdoti Et debet [illegible] missam [illegible] choro [illegible] misse sunt [illegible] et in festo simplici ut maior [illegible] debet

primo cantandi scripta deinde cum 2o obsequendum Excepto quod
in missis festorum trium lectionum et ferialium deinde similiter soli
induti celebranti quorum officium tunc lector tunc supplebit
In festo vero simplici serviendum ut dictum est et totodunum
non aut in festis prelatorum deinde similiter loco dyaconi et
2us loco subdyaconi non sunt 2us senior Et tunc 9us cantor
loco 2i cantoris deinde precantandi

Item in totis duplicibus primus et quartus [illegible] et sexta sunt
lectores In festis vero simplicibus sed prelatorum primus et 2us
in duobus prebendariis sunt lectores

Item Sedes cantoris deinde cantandi primum versum et secundum [illegible]
ad 2am lectionem

Item notandum quod si aliquis officiatus defuerit tunc primus se-
quens choralium officio carens absentis officium complebit
Et absens tamen solvat [illegible] contingentes officium sui
complentis

Quicumque defuerit processionibus aut mecoribus superpellicio
vel cum sub simulibus celebrandis cum pulsatione conpulsit
quod primo fit in ecclesia solvat solidum I VII denarios
usuales sive prebendati sint sive chorales

Provideat scholes ut sint duces in choro qui conpulsare
et facta conpulsatione resista deinde legere de [illegible] cum aliis
choralibus tonaliter et voce alta Pater noster Ave maria

13

et ebdo anno facto sine fraude statutum horas incipiat
sub pena unius denarii provisio quod omnes choreales sint
congregati in choro induti superpelliciis ante finem completorii
sub matutinarum, primae, missae, vesperarum, primae et 3e in
ebdomada pentecoste et completorii in qualibet sub pena
i d. Item quicumque choralium inventus fuerit sine superpellicio
pro divinis solvat i d. ad manus tabularii cum et presbiter
datus ad manus tabularii sunt

Si horista venerit post primum psalmum dabit ii d.
Si deest totaliter iii d. quod idem cum pueris cantoribus et tenentur
de aliis choralibus post primum psalmum in vesperis vel
post venite in matutinis vel post gloria in excelsis introitu misse
vel post finem ymnorum in prima, 3a, sexta et nona vel
post primum psalmum in completorio venerit solvat unum d.
horista autem et pueri cantores solvat duplum ut predictum
est Et hec intelligenda sunt in feriis et trium lectionum
in festo vero simplici et semiduplici solvat duplum in festo
vero duplici triplum in toto duplici quadruplum

De absentiis | Statuimus quod si diffinitione propinquus quis nullus choralium
ab horis se absentare presumat sine necessitate prebendarii animo
volens horis absentare se presumat

Item si quis choralium se absentaverit de matutinis missa
aut vesperis vel completorio in quadragesima solvat ii d.
extra vero de horis minoribus i d. Ista pena ad horista

et primo rectori pro duplicatione et quod intelligenda sunt infrascripta et tunc leccionum pro festo vero simplici et semiduplici solvat duplum pro festo autem duplici triplum Item pro toto duplici ut supra de eo simplici

Item qui post tercium psalmum nocturnale vel post clericum in missa aut capitulum in vesperis vel in completorio vel post primum psalmum in minutis horis venerit pro absente computetur et solvat absenciam tam ferie quam festi ut predictum est

Item quicumque prebendatorum aut choralium se a choro absentaverit tempore quo divinum officium in ecclesia Lubicensi non obstante etsi in ecclesia moretur quascumque alias missas preter missam animarum celebrando vel vigilias cantando in quibus chorus penam solvat absencie nisi quamquam celebrans vel cantans aliud loco sui substitutum habeat // Exemptis hiis qui missas ordinarie institutas / et sunt ante olim consuetudines commendabiles ne quis capellanus missam peculiarem cantando dicat antequam missa chori secrete fuerit elevata quam ecclesia ammodo confirmamus

Item quicumque prebendatorum et capellanus non interfuerit processioni ordinarie singulariter solvat sicut pro missa ecclesie si celebracionem misse aut aliis occupacionibus in ipsa ecclesia tempore processionis se ingesserit Et similiter puniatur qui non fuerit in stacionibus seu medius corum ... et ...

processiones cum ordinarias vocamus que in diuersis anni festis ante summas missas aut in feriis post missas votiuas fieri consueuerunt

Vo bn [?]

Item legens priuatum officium seu oraciones vel absolucionis beneficium petens et alium impediens sub choro tempore absens puniatur per integram feriam et festorum et si chorus [illegible] per scolares officiatur

Item prebendati contra statutum et mandatum superius expressum a maioribus horis se absentantes vel a victoria vel ab eleuacione soluat i oram stokholmensem pro qualibet hora choralium horarum vel officiorum nisi habuerint substitutum prebendatum pro officio vel licenciam superiorum pro absencia Et illa pena [illegible] choralium capitulo sub pena priuacionis officii exponendum teneantur vel dent [illegible] officium choralis substitute

Item prebendati communitas intermitteres soluat dimidiam marcam stokholmensem nisi habuerint prebendatum substitutum officium cum gradu suppleturum Si vero summam missam cum festi omiserit soluat tres marcas ut superius est expressum [illegible] dent officia prebendatorum per choralis suppleri ut antiquitus consuetudinis est et si duas missas vel duo officia eos simul tempore contingat per prebendatus prebendato succedat [illegible] Et quod ipsi prebendati inter se ordinent

Item statuimus quod in festis duplicibus et totum duplicibus victoria Oues agni Te deum laudamus et agnus stent in choro

A 57 - 33r

ante pulpitum ad capud Brus [?] inc dimittis ve°
suppellicati tm̄ attendendo ne error fiat in resi
bus incipiendis Et quod omnis observari volumus eccl
si chorus per choralis sufficienter regatur

Item sacrista qui in negociis sacristie occupatur tempore dicte
occupacionis non tantum astringitur ut alii divino officio insistendo
in choro defectum ullum penitus paciatur — de officio sacriste

Item tercia infra ebdomadam penthecostes cum ma
joribus choro censetur quo ad formam quo tardancie absencie
et ex[?]nue persolvatur

Item volumus quod novicii non cogantur ad procuracionem aliis
choralibus nisi tantum dimidia marca pro eorum jocundo
introductu

Item decrevimus quod huiusmodi novicii non nimium constringantur
in primis sed successive et paulatim ita quod nullus solvat
infra primam quindenam

Item si quis choralis summam missam celebrandam omiserit
pena trium [struck-through word] marcarum puniatur

Item si missam in anno dicendam omiserit quam ex ordine cele-
brare tenetur pena vij oris puniatur

Item si quis prebendatorum vel eciam choralis aliquam missam
eius racione prebende incertam vel aliam assumptam debita
hora pretermiserit duabus oris monete currentis puniatur

A 57 - 33v

Ex quib[us] q[ua]tuor cet[er]is capit[u]lo [et] due cet[er]is capitanado

De errante

Item errantes tam in cantu q[uam] in lectura eadem pena
puniant[ur] qua tardantes in statutis sunt facta q[uod] p[ro] qua[libet]
due in legendo [et] p[ro] quolibet errore in cantando siue
fuit una nota vel plures aut totus chorus s[ecundu]m exigen[tiam]
siue differentia festi puniant[ur] et fuerit facta confusio
confusione aut dictamus in quo loco quod unus vel
plures aut totus chorus p[ro]pter q[uem]modo errorem incepit
succedent q[uod] errans statim in primus sim errorem
corrigere non sufficiat Et p[ro] omni confusione soluat[ur]
duplum s[ecundu]m d[ifferenti]am festi festorum [et] festorum

Item si quis ch[or]alis aliquem de libris maioribus
puta antiphonarium graduale legendarium vel
missale ad pauimentum p[ro]iecerit vel cadere p[er]miserit sol[uat]
nat ... sine ... sub choro accid[er]it siue alio
... aliquem de libris minoribus soluat ij
... Et si ligatura vel asseres in tali casu fu[erint]
... fiat de nouo ligandum vel reparandum ...
pena p[re]scripta soluat[ur] [et] eadem ...

De libris claudendis

Item primus cantor claudat libros sub pena unius
... p[ro] quolibet libro inferius in festis s[ecundu]m exigen[tiam] festi
soluat Et eadem pena puniatur p[ro] negligen[ti]a eorum
in custodiendo

De tabulario

Item notatus siue tabularius notet tardantes et absentes

A 57 - 34r

ex alter denigraret aut quis alicuius delictum
Si aut(em) in quis negligens fuit favore pro vel
oblivione non notaverit et in capitulo non accusaverit
puniatur ipse tamquam solvendo quod unus erat soluturus
nichilominus unus solvat penam suam

Item quicumque choralis opprobriosum sive contumeliosum
verbum dixerit alteri in choro vel in capitulo presentibus
duobus et audientibus solvat solidum stokholmensem sine
omni misericordia Opprobriosum verbum sive contumeli-
osum dicimus Si quis appellaverit alium mendacem
dissolutum asinum vel simile ... vel aliter excesserit
notando alium furem vel latronem vel simile presentibus
duobus et audientibus solvat unam oram stokholmensem
sine aliqua misericordia

De verbis opprobriosis

Item volumus et mandamus quod capitulum chorum [chori] teneatur
singulis sextis feriis hora xii post prandium tempore hye-
mali estatis hora aliquando si necesse fuit vel hora tarda
exegerit pulsus anticipet

Item quicumque choralis aut prebendator suo tempore ad capitulum
non venerit solvat iiij d. stokholmenses

Item quicumque in capitulo motus per diffinitores silencium
non tenuerit solvat i solidum stokholmensem sine omni venia

A 57 - 34v

Item volumus et ordinamus quod presenti capitulo ecclesie
prebendarii personaliter compareant sub pena unius [illegible] sta-
tim quam penam iusta et [illegible] sub pena privationis
officii teneantur persolvere et in eiusdem capitulo sic collecto
pena [illegible] 2a vel 3a [illegible] statutorum chorali [illegible]
prelegatur

Decernimus insuper presentes quod [illegible] unum capitularium
residentium cum uno prebendatorum secundum ordinem et successionem
in capitulo ecclesie remota omni personarum acceptione
delinquentes audiat discutiat diffiniat et decernat
quemcumque secundum premissa statuta vel subscripta prout sunt
tenendo

Statuimus de novo et sub decreto [illegible] mandamus quod
de cetero chorales [illegible] bursam quam [illegible]
vel [illegible] nominatam duabus [illegible]
in [illegible] simplice pene delinquentium [illegible] de ipsa
bursa [illegible] delinquentes [illegible] dissolutionem
capituli [illegible] fideliter [illegible]
[illegible] de pena qua solvere tenetur [illegible] non
statim satisfecerit vel saltem [illegible] post capitulum
dissolutionem [illegible] de [illegible] solvat duplum
Et si usque ad [illegible] capitulum [illegible] non satisfecerit
choralis carceri [illegible] duplum usque
ad ultimum quadrantem persolverit Et si adhuc rebel-
lis extiterit ab officio chori et consortio [illegible] et a
participatione burse [illegible] penitus sit exclusus

prebendatus

A 57 - 35r

Addendo ante quinquagesimam duplum non solverit ut punitur ab officio volumus penitus esse privatum

Item de licentiis et substitutis in choro volumus decetero sit servandum videlicet quod illi canonici qui missarum celebrationi cotidianarum in ipsa ecclesia intendunt et qui in studio vel eciam certis suis ardui negociis emergentibus implicantur post petitam licentiam et obtentam a prelato vel a seniori canonico residente prelati non presentibus preter duntaxat tempore quinquagesime adventus nativitatis in choro substitutos querere similiter qui in lectulo infirmitatis laborant vel a suis superioribus vocantur et impediuntur. Alios volumus ad mittimus quod aliquis canonicus officio dispensacionis domorum vel negociacionis impediatur quod nimis a choro distrahatur vel semel in qualibet septimana duobus diebus tantum potest a choro aut totum compleat horarium

De licentiis

Supradicto quod et nulli alii licentia et substitutis utantur pro forma intelligatur de licentia et subrogacione observetur. Si quis predictis legittimis impedimentis cessantibus substitutum habuerit in choro solvat iuxta exigenciam festorum ac si nullum substitutum penitus habuisset

Statutum est in ecclesia Aboensi irrevocabiliter observandum quod canonici Aboenses omnes et singuli visitent mensa communi capitularium que pro illo anno ipsi capitulariter deputaverint

vel vnasuetudinal ordo teneret ad mensam cuiusque qui
bendit. Et vlterius dictorum choralium demceps mensam in
domus lapicorum habeat sicut alias non sine scandalo
Ecclesie fuerat observatum et quod illis patresfamilias tem
perancie exhibeat in prandio fercula duo. In cena
vero vnum cum reliquiis prandii precedentis. Item dentur il
cervisia vulgariter dicta bogardhos et tercell
minus til ii borgal stopa ad placitum
illorum

Statuimus districtius precipientes quatenus
nullus chorum sine licentia obtenta
exeat neque librum chori quemquam de capitulo
asportet sub pena ... de

Åbo Klockarelag.

Offic(ium) custodis eccl(es)ie Aboen(sis)

Tha klokkaren wolder ar bør hano anama kirkio nyklana aff biscopeno j capitulo nærwa uilie oc trohetz swaria j hans hando swa sighiande

Jak N. lofuar sighir oc swær til for wara nadhe oc wara nadz capitulo aldrigh at iak wil oc skal ... thinne nærwarande tima standa j lighe mith klokkaraambete for oc wara horsom oc lydogh wara naadh oc wara nadz capitulo Swa mik hielpe iomfru maria oc all helghon

Item bør hono for(nemp)de nyklana bewara oc kirkion lykia oc tillæsa naar tiid ar ... at kirkione nogher skadhi for hanss egno eller hans ... forsumilse tha bør hano ther til swara

Item bør hano kirkiona altiidh rena holda oc hoghchoredhss liliestakar oc ... skura swa opta som behoff ær

Item win offlate oc vecint watn som tha hwart dagh hænta skal bør hono allo skripta som mæss ... holda for lota ... tha skal ha ... formena oc swa tha processio gørss wintr eller somar

Item bør hano selffwan met ... wara j alla processior om han ar ...

Item om hwarla daghen apostolorum messona som daghen til faller apostolorum hwarla afftonsanghe oc swa om affta otten daghen bör klokkarin supplicatum fore mz wigde watne hwatten oc appalaund mz stenkele oc cantorem mz rökilse hawetth i processione ganga

Item bör klokkarin messo watn hwart wigt holda altid swa thz watnet ey före fulass

Item bör klokkarin bära wigt watn i allom them stadhom som thz til skikkadhe äro i processione oc i hwart haar fabeggia stenkele holda

Item bör klokkarin göra liwsen till höghe sancti petrus oc sokne altarin oc til helge kennugx aff oc laggia sielffe wessen til liwsomen

Item bör klokkarin göra all bosa liws oc stafa liwss til hogha korin stafaliwss menass mz blusa liwss kyrkiomesso liwss oc moreste ottesangs liws ghwndelmesso liws oc allelwya liws

Oc sacristo systema skal faa klokkaranom iiii marker wax til ghwndelmesso til plata camera prebenda oc hoorpsta sectoff

Item bör klokkarin uptenda oc wtsleckia hwar en dagh höghe altarins oc helgha kennugx liwss

til oc fran tidhegardh i hoghe koren

Item om dymbildagha oc tolffdaghen bör honom upptända
pa hwart altare liwse til tidhegerdh oc skäffa wot
wordh prädikan i hoghamessone oc tha magnificat i aff
sanghen oc benedictus i ottensanghe swnghit är

Item swa skal han oc gora kirkiomesso liwso som loppa
waxgerare sätias

Item skal han atwakta ath blosen ey bäris in i hoghe
koren otände oc haldit tha mostärna prebaris ella
i processione

Item bör honom oc skadha oc affskadha hogha
altare Brighitte altare Sancti Michaelis altare helge
thre konunga altare oc plata kosastolana oc ... i hogha
koren oc sammaledhis prädike stolen oc bänkerna
pa kirkio gardhin tha thäss plaghasidh är

De pulsu matutine

Item bör honom skiappa til warfrw loff om morghon
nen tha thry slaat wordha annunciacio marie oc sin
gia swa tyslwert til daghmessona mz the slokko
tha til hoghe ... apt mz sama slokkone ...
synk oc ... syn ... mz forna daghmesso slok

ffone oc swa annan tiid mz myndre klokkone oc
ffir æpter samma mz badha klokkoma til attesange
tha sæxn slaar

Item in totum duplicibus ringe tha tryswert til attensa-
ghen mz størsta klokkona tve første / In duplicibus
tysswert oc swa til dagmessone fførst oc swa
etghsyn til attesange aftir oc annatsyn til dagh-
messone oc swa til hopa oc tredhiesyn til dagh-
messone æpter thz samma ringt ær oc ey førra

Item om sancti michaelis tiidh bør honom førra ringia før-
sta syn annat syn oc samma til attesanghen oc sidhan
klappa oc ey ringia tredhiesyn til dagmessone
før æn daghen fran samnab morghe

Item tha sæxn slaar om morghane skal tha ringia
tve reysor til primmessone mz prymus klokkone
oc dewaliass swa lange mellom hwarre ringilse at
een aue maria maa læsas Om høghtiid aa faller
tha ringe førra oc sidhan tha prædiken ær i kir-
kione

Item ringe tha mz samma prymus klokkone til primet
tha sicx slaar in til halff ganget ær til atto hwart
en dagh tha ma æller tysswert Man om fasto dagga
na ey for æn halff ganget ær til atto byrie och
lysta tha atto slaar for wtan hoghtidher ællr præ-
dikan tha falla prima

Item ringa til samma messa ællr formessa altiidh tha

A 57 - 38r

thaa aftsangh ær / tiisor først mz sama klokka
ringt syn mz mynnæ klokka oc thridie syn sama
mz badhum oc swa ofte mællan aldra mellom
hwaro ringilsen sum førræ saght.

Item bør thom ringe til formesson mz største klok-
kan j thinne aptanfesto daghanna först om badhe
sanctæ thendix daghana fyrre thio messo / Om warfrw
dagh assumptionis / natiuitatis / conceptionis / annun-
ciacionis / helghe likame dagh / kathedre / oc alle ged
gedon

De purificatione ... misse

Item samalund mz sama klokkar / om sama dagar
ringe tha til hoghmessen først syn tha halff gaat
ær til ix oc sama tha ix slaar / ellr førræ men
om helghe daghana ringe først tha viij slaar /
oc sama j halfua stunden

Item om fastadagghen ringe førstesyn tha ix slaar /
oc sama tha halff stunden forliden ær

Item om langafastana ringe til sexta vidh xi oc
sama til hoghmessen widh x lwta laften ellr epla
æta nogot langa maa klokkaren bytidh ringe
swa ther tiidgerdhenne om matdaghana blifue joo væl
sunghna tha x slaar / oc om fastadaghana widh
xi alt æfter om kerdingh

Item bør thom klappa mz største klokkan tryswer.

A 57 - 38v

33

tha ottesangher är för middaghin altidh om aarith

De pulsu vesperarum

Item skal tha ringia sidhan pascha eller annunciacionis dominice til aftonsanghin förste tha iij slaar äpter middaghin oc til gopa tha half stunden forlidhin är ffor höghtidelighe daggha pa falla eller cuiuslibet defunctorum skulu sielomessas i kirkiu tha ringhe bitidher som höghtidhin eller tiimen bispaffuert

Item om sancti michaelis tidh ringhe tha til aftonsanghe tha j stunden forlidhin är til iij förste oc sama tha iij slaar wtan höghtidhin eller annat beuasnar

Item om alla helghona messo tidh ringhe tha förste tha ij slaar oc sama til j stunden oc swa skal tha fram halda til sancti henrici dagh / am comitte omen tha skal han at ringia förste sin tha j stunden forlidhin är mellen ij oc iij oc sama til iij oc swa ringhe alt til langafastana wtan om höghtidz daghana oc nar wighilie skulu holdas som för sakt är

Item naattsanghin skal han altidh ringhe nar dagh messo closteran ta mot i skorin byghninge oc lysticha tha först wendinge sudgo

A 57 - 39r

Item om langafastana bör hono ringe til af-
tonsang ford middaghen altid for vtan om sun-
nedaghens oc tha ewangelium läses i högmes-
san forste o.ma tidh tha wp hoghit är oc
sama tha messen lyktes

Item til natsanghen i langafastanne skal tha ringa
tha j stunden forlidhen är melle iij oc iiij oc
lata aff tha iiij slaar

Item om brödrene inbortmoot skulu slonghas eptir nat
sanghen i chorin tha maa tha bitidhe ringe til
natsanghen

Item widh halffua fastana skal tha ringa til scrift
eptir middaghen tha i slaar iij resor mz dagh
messo klokkan oc hafua litzlan dwalu ther i melle

Item i alla fastan vtan höghtides dagha falla bör
hono samaledh mz sama klokkan ringe til war-
frv loff sang tha v slaar om afftnane

Item bör hono tekna oc ey ringa mz prymo klokkan
till alla lasande messor i kirkien saghnas om daghen
oc til slonghande messor ringe en stakkot ringing
oc klappa twee resor eptir

de missa pro ghota dincta

Jtem skal thz ey teknast til nästemesse som kallas
ringia hwite thorsdagh om komber for än i dagh messa
ar vp hoghet oc ey ringia til prim messan for
än j näste messen är vphoghet oc tha hon är
vphoghat tha klappe twem synno til alle helgone
korss messan pa thz at altid skal messas j kir-
kien

de obsequio exequiarum

Jtem bör honom wara sekstio thrano lydoghr j thessa
maalom forste at saghia honom til tha barn skal
christnas oc bära lioss for christnan mz sinom rokelin
til döpilse karsin

Jtem bör honom saghia til oc biudha nar lysas skal
for brudhom oc nar the skulu wighias

Jtem saghia til nar tha skal sokna budh gaa oc
folgia i sinom rokelin mz klokkonne lyfto oc vadaboc

Jtem samulundh nar wighias ellr iordas lik nar
bighias epter siale messor ellr vigilias

Jtem vptenda vigiliarum lioss kringom kirkien

Jtem bör honom ringia borgha daggha til biudh
messo oc fram saghia budh stolana oc sopa bardh
daghna oc tidh bära vight watn

De salario campanistae

Item faar clockarin aarlighha aff sytzlamanen
först ena finska kasta vogh gambla vartha
oc vtmed iiij pund vogh finska j een forbandingh
pa nya oc ther mz skal han halda til domkirki
ons fardighha stunger mz til samma clockor
besorghe stunger sielue lwardagh

Item ananar tha vognar i abo tha skal hwart
oc en spa styrke men aff samma klerom faar tha
alt wprosteth för syna fortela

Item for salvardens om songh faar tha aarlighha vi
pund vogh eller iiij pund mz ij mark penninge

Item oblendatt i helge likames oblenda skal hans
hustrua vii ors panningha eller i pund vogh for ther
han vmphther mz warsan clockarin hwar torss
dagh til primmessa

De salario simili

Item faar tha ii ora panningha for hwario ringingh
oc sytzlamen j mote tha tha ringer fore hemsko
clockona forste j swala ringingh
Item aff hwaria ringingh tha ringer warfre clockan faar
han j ore panningha oc syslamanne ij ore panningha

Item sokna klokkor vi peninga i hwario ara

Item for fulla siæl ringningh ber honom hafwa xviii
ore peninge oc ene ore all thy bætra

Item ford aars wighlas ringning faar tha v mark pa
ninge aff hwario som thy lat halda i sokna kordn

Item swa opta noggor lat silungha wighilas i sok
na kordn oc til ringnings ..... storaklokkom
tha faar han vi peninge

Item aff hwario thorelagh faar tha at paskon
iiii peninga oc alle stadz thy sokio them faar
i ore thy faar tha iiii peninga

Item aff gestom wtelagus swens legedungho oc legge
gino faar tha ii d oc alle stadz thy sokie them
faar vnder an i ore faar thad ii peninga

Item the peninga brudgummen oc brudhen sættia i
thero bloss oc godha qwinor epter barna byrdh sat
tha i thero liwsom faar oc klokkaren oc tho
faath matth oc i hanna all ber honom hafwa
aff bryllaps gardhen første bryllaps dag oc sa
malundh annen daghen

A 57 - 41r

Item bør ghömd swa skee at thridiedagh messa gal-
das pa Jørgens altare ella sokne messe pa warfrv
altare / dagh messe oc siongande messo pa sancti
Henrikx altare om hwar tiid at clærkana al-
tiidh ghafua eldh i eld pannana oc samalundh
foor klærken i panna pa hwaro foorskyt
lamannen besørghe om pannana oc swa mykit
koll som koorklærken behøfua j attesanghen oc
skio warkadhen besorghe om koll tel the mes-
sor som for siffua staa

Item forsummer tha noghra ß artiklar so forne
alla neyb bøte aptir koorsinnen plagha bøta alla
ledhe me oc myde so ghoghedhen ut skrifuas oc
bøthen anama sytslamannen

Item bør ghömd oc sladha oc aff sladha etc ut
sub patent

Anno 1450 tempore iubilei per dominum olauum magni electum
aboensem exposita primo procuratori 20 ducat / Cubicularius 12
ducat / Consiliarii confirmacione 8 / familiis camerarii 11 / prothonotario
12 / Cardinali 30 / pro nepotibus 21 / pro litteris extrahendis 30
pro annata 200ti / Item pro sollicitatore et aliis minutis serviciis 61
et 9 karlinos / familiaribus domini pape 9 ducat / Consecratoribus
9 ducat / clerico ceremoniarum 2 ducat / Item pro prandio in die
consecracionis 20 ducat

A 57 - 42r

1480.

42

Statuta sinodalia cleri Aberdonensis [illegible] condita anno domini m cc lxxx [illegible]

Quoniam qui religionem intrauerint mortui mundo cen-
sentur omnes gradus episcopus Aberdonensis de consensu venerabilis
capituli nostri statuimus synodaliter ista perpetuo ob-
seruanda
Primum quod quicumque canonicorum vicariorum vicecantorum prebendatorum
seu aliorum sacerdotum ingressus fuit religionem cum gaudio
ordinis [illegible] bona temporalia mundi dent fabrice
ecclesie ut nove sacerdotii [illegible] quorum plura pars
[illegible] debet ecclesie cathedrali ad eius instaurationem
et ceteras suas necessitates plenarias
Secunda pars cedat ecclesie parochiali aut vicarie
vel prebende cuius ex prouentibus talia bona quesierunt
Tercia autem pars cedat potestati qua intrauerit religionem

Item statuimus perpetuo obseruandum quod quicumque sacerdos Aberdonensis
percepit morte alicuius sacerdotis de dyocesi audiuerit tenebitur
[illegible] celebrare [illegible] missa pro anima sacer-
dotis defuncti

Item statuimus quod nullus canonicorum assumat vel inuitatores [illegible]
[illegible] pictores carpentarios aut ceteros officiales
ad notabile [illegible] ecclesie [illegible] speciali
[illegible] ut nostri capituli licencia sub pena xl marcharum

A 57 - 42v

A 57 - 43r

A 57 - 43v

A 57 - 44r

A 57 - 44v

A 57 - 45v

A 57 - 46r

A 57 - 46v

A 57 - 47r

A 57 - 47v

A 57 - 48r

A 57 - 48v

A 57 - 49r

A 57 - 49v

A 57 - 50r

A 57 - 50v

NOTORIE

In primo artis scribitur quod sit summa via a principio ad eam quidam
quod primo in ista arte sit inquirenda scilicet media facundia et intellectus
Et sunt principaliter via ad orationes et ad speciales acquirendas intellectus
figurarum et notarum illius scientie que acquiritur primo
sit acquirenda. ista tria capitula antequam efferatur de orationibus
notarum illarum que inspiciuntur
Alie scientie quibus scientia specialis ... voces et figurarum et notarum in tractatu
sunt ... artes liberales ut grammatica logica rhetorica physica musica
arismetrica et astronomia et theologia speciales ... nobis ... et
figuras ... notarie ... physice continetur
Intellectus. In ista parte ostendit quod ista oratio sit precedens se-
culi et oratio ista ... et ... ea angelus misit Salomoni
super altare templi scriptam in una tabula aurea et docuit eum qualiter ipse
debebat eam proferre in principio cum aliis scientiis et dicit quod Salomon fecisset tantam
efficaciam et tanta specialia ... scripta ... et ... in ea proferendo
erat ... non et ... que continetur in ea ... pro qua ... recipit
ab angelo proferente ... tempore ... ex ... in prima
... ad ... memoria ad ... media melioris ... efficacia
et facundia et intellectus ista ... mirabiliter ... quincunt Salo-
mon et de efficacia ... in quodam libro suo quam ipse composuit
de orationibus ... quibus ydea Salomonis appellatur quia sapientia Salomonis
... sapientie tanta ... orationes in proferendo ea
et de efficacia quod vix ... appetendo ea
... initium ... facere ... de quadam doctrina quam
... operantis in ista arte Salomonis ... qualiter in
principio sue operationis debeat se ... et qualiter vitam suam debeat
... et qualiter providere ... et ... per ...
... debeat in tempore ... proferendo ... et qualiter
ista tria capitula quando ... in ... scientie acquirenda ...
... impedienda ... omnes ... tres ... venerabiles ... quam ...
... opera ... quod ... celebrare primo in vocando ... nomen
... in quibus ... principio ... operibus in vocando ... fide et
timore ... confessione recepta a principio non ... ut
... potius ... a ... et multa plura

intellectus

Salomon

Idea Salomonis

mortalibus et super omnia peccata caveas a luxuria
et electe ad minus ab incepcione operis usque perfectum compleatur
et primis diebus incepcionis est optimum jeiunandum in pane et
aqua ... diebus dominicis fuerit et tunc non ieiunabis sed nonne
elemosinas facies in pane decima pauperibus erogabis
Si autem diebus ieiunandi fuerit eadem summa denorum ieiunabis
Scire autem debes quod opus est agendum in loco secreto solitario
et mundo et remoto a strepitu gencium ne per voces aliquas
supervenientes opus tuum derivetur inceptum [illegible]
[illegible] sonus fuerit [illegible] forte istius artis potes
vocari merito quia docet et ita doctrina sua liberum
et aliud scietis melius forte liberis [illegible] secundum in opere
tua non debes excepto famulo tuo qui [illegible] necessarie
victualium [illegible] quibus debes panem [illegible]
secundum eum in opere procedas legendo debes [illegible]
tecum qui te [illegible] et doceat legere [illegible] in opere [illegible]
et si tu nescis legere [illegible] latinas [illegible]
legere et tu [illegible] fidem et [illegible]
[illegible] ut [illegible] fidei facit [illegible]
[illegible] in actione operis [illegible]
ut [illegible] legere [illegible] non [illegible] statim decimas
eroges pauperibus [illegible] famulum tuum et [illegible]
[illegible] locum et leges ubi dimisisti Si autem ex temeritate
[illegible] negligencia [illegible] de opere tuo [illegible] tibi per
visiones dormiendo ex processu revelatum fuerit opus a primo
reiterandum est et ex [illegible] debes [illegible] nona
[illegible] in ipsis operis actione [illegible] ut est
[illegible] sit tibi per visiones dormiendo revelatum fuerit ita facias et aliquas visiones videris in ipsa
nocte a primo iterandum est Si vero in ipso opere processeris
usque ad medium in aliqua [illegible] forte cecideris
non dormiendo per visiones [illegible] recepta [illegible]
[illegible] opus inceptum Si vero in medio ex actum fuerit [illegible]
non ab angelo tibi fuerit in visione dormiendo revelatum

A 57 - 52r

consequenter habita sanitate operis predicti receptum gloriose in quo
dimisisti precepta [illegible] aliquando iterum oportuit te mutare locum
et recedens operis in longius in presenti receptum idoneum facultate
perficias operis tuum receptum postquam non per visiones angelicas revocando
tibi fuerit exhibitum. Item si aliquando dormiendo in ipso opere receptum
in aliquo peccatum criminale vel mortale inciderit non premissa
confessione habita vel penitentia peracta in opere procedere non presumas
sed diffinita a te penitencias. Item si ad luxuriam quamvis
inscius fragilitate lapsus fueris aliquando in ipso opere procedas
penitens tibi in vincta agas non tibi per visiones revelatum
fuerit quid agere debeas. Item si aliquem visionem tuam aliqua
occasione non debes revelare et sic si aliquando facultate
quam acquisisti cum tanto labore post completa operacione per aliquam
culpam amiseris oblivioni per continue dederis dicas per
unam mensem quibus dicunt primus mane prima hora et tam
post capitula et nona hora ultima tibi que prima incipit Gen-
talogon Tetragramaton

Hic ostenditur quis status post primum capitulum istud quod est in facto
secundum aliquando mutatur vallo per et deo, tertio capitulo faciendum est
in mutuallo pariendum aliquando supra proleges omnis
qui proleges illa oratio latina que sequitur scilicet Lux mundi
Deus ora et expositio aliquantulum domini dictam istius orationis
de qua loquitur scilicet theos in qua oratione invocatur quedam nomina
trium angelorum que sunt sancti in nectare et deprecare in quibus
in principio inchoatis facultatibus acquirende et scienda est quibus
inscribitur in ista arte oracionibus greca ebrea et caldea
pro maiori parte et in quibus defuit per totum nomina angelorum
scilicet quin sunt virtute et potestate ministrando gratiam
operanti laboranti in ista arte pro sua efficacia nominando
et invocando dicta nomina et devotione maxime
deprecando. Et Salomon post aliquas istas orationum

A 57 - 52v

sacramento adiunxit appellamus vero artes exponendo et exer-
cendo quanto subtilius potuit de orationibus et preceptis intermixtis
interdum nominibus sanctorum angelorum. Et istud quia ita sanctissima ars delata
fuit salomoni per angelum non orat in orationibus aliquibus
tantummodo ita nomina sanctorum angelorum penitus ab hominibus quibuslibet
ignorarentur et tunc salomon ipse per mandatum angeli eam
operatus fuit nisi tunc exponens de illis sed sic operationes aliquas
exposuit in latinum. Sed ille Apollonius veniens post salomonem
operando in eadem arte quantum melius et brevius potuit
explanavit ut nos et alii post eum venientes tam sanctis-
simum quam sacratissimum misterium per ignorantiam librorum grecorum
hebreorum et caldeorum dimitteremus in confusione et sic placuit deo
et illi ut nobis per linguam latinam tantum misterium et virtutem (?)
latum et voluerunt quod tam sanctissima ars per quam tanta
scientia potest acquiri et per negligentiam et ignorantiam amissa
velut ab aliquo per tractata (?)

Hemmedi (?) ista oratio latina que per logos
appellatur et que exposita est a quibusdam vero
gentibus hebreis et caldeis. Ista oratio est hec de qua appellata
solum deo ut ei placeat ut anima sua confundat et
fides confirmat operanti in ita sanctissima arte per dat efficaciam
per sanctissimum angelum quorum nomina in parte orationis nominantur
et invocantur quorum est officium suam gratiam fundere operanti
per missionem dei perducere ad effectum. Ita oratio latina que est
exposito predictis partibus orationis eadem die et eadem
hora finit oratio partis facto aliquo intervallo quod
vacuum orationis dicere spacio dicitur per minimum sed quod ipse in oratione
cunctis efficacie accedere et sic de 3bus capitulis sufficiat

Et partes (?) in 1to capitulo dicit in precedenti
nota certa quod in ista arte diversarum desolvuntur (?)
non penitus possunt exponi in latinum eadem quia quedam
sunt verba aliorum sanctorum angelorum nomina et illa omnia partim (?)

exponi quia inter illa nomina sunt deprecationes quedam
apud angelos ebreo greco et caldeo que exponere depreca-
tiones particulariter fuerunt in latinum sed aliquas non
exposuerunt propter prolixitatem exponens quia nimis
et prolixe non exposita fuisset aliter verba de illis in
latinum ita quod penitus quamvis unde potuisset illa
capere non duce ad effectum ut in ea brevibus generis
dei preceptum et posset efficacia et aliquod unum solum
vocabulum grecum sive [illegible] ... vere expo-
nendo in latinum = : N. I. S. B. nomina sic latine
ut hic exemplum in daniele baltasar rege babilonie
qui cum fecisset quoddam convivium et biberet cum sciphis
argenteis cum tota familia sua quos sciphos
nabuchodonosor [illegible] portaverat de templo [illegible]
laudantes deos suos venit quedam manus et scrip-
sit in pariete cunctis videntibus et rege vidente
hic solet mane techel phares que interpretatur
in latino numeravit deus regnum tuum appensum est
in statera et in ventum est minus dictum et regnum
tuum datum est medis et persis unde dicta tria
vocabula que precedunt 3o in expositione latina primis
[illegible] 5o prolixius in ista arte

Circa litteram In isto 4o capitulo exponuntur quedam
precepta que latinis sunt necessaria volenti operari
in ista sacra arte s. quod habeat magnum desiderium
incipiendo opus suum et id inceptum ducere ad effectum
Item quod firmiter credat posse acquirere illam facultatem
de qua laborat virtute verborum sanctorum grecorum et latinorum
in arte ferendum Item quod bona vita ducat ad attractionem
operis cum penitentia [illegible] et confessione vim [illegible]
[illegible] in [illegible] istius artis sed aliqui [illegible] o. [illegible] mundi
asselemach dagilemach lemach deus sicut

et te queso domine sancte pater una principium fundamentum tocius efficacie
istius sunt habent non effectus assequi in aliqua facultate
de quibus salomon specialiter mandatum constituit et precepit
quod non absque fide absque recto tempore constituto nullatenus

Et sic eum exponens hic assignat | Referetur
has orationes et horas illorum nominum in quo debet proferri
iste orationes scriptas cum predictis diebus quod per penam domini est luna
quarta in qua luna proferatur 2a in 8a 3a in 12a 9a in 18a 4a
in 20a 6a in 24a 10a in 28a 8a in 30a et sic patet quod iste orationes patet
et quando proferri quolibet die mensis sed hec octo dies tantummodo
in mense istas vero orationes que earum virtutes vocat salomon
Salomon triumphales eo quod per ipsas operaris in nostra efficacia
utraque ad orationes alias facultates liberales sunt quibus
non inceperis salomon posuit eas in principio tibi revelatum
fuit efficacia in illis continere debet in illis horis
in illis diebus super dictis eas quater in die proferas scilicet mane
semel circa tertiam semel circa nonam semel circa vesperas
semel quas orationes si proferre bona media prestant omnibus
audientibus facundiam expeditam in omnibus dictis
proferendis subtiliant in omnibus sanis adiscendis et
illis vero diebus in quibus proferuntur debet fieri ieiunium
gressionale et caste vivere et devote et sic in principio
cuiuslibet mensis precedat confessio quando est in illo primo mense
in quo iste orationes proferre debeat similiter in illis mensibus
alia quibus alie orationes debent continuari ad acquirendas
efficacias alias in ipso vero mense eodem in quo iste orationes
de quibus hic facit mentionem debet proferri et dici quedam
alie orationes domini scilicet in omnibus aliis diebus mensis exceptis
illis octo in quibus non est faciendum ieiunium que orationes sunt hec
omnipotens in quo ad confiteor tibi
cum aliis que sequntur usque ad illud locum

operis Iste vero orationes certis diebus omnibus horis ante
cibum et post cibum possunt dici tamen an in mane primo
proferetur debemus tertia prima capitula pluries semel que
capitula pluries sunt proferuntur aliis vice [illegible] profe-
runtur hec orationes istarum artium et quod antequam ille qui operatur
comedat vel bibat hec oratio proferunt [illegible]

Hely lemach Hec ista eius oratio continetur
quedam secretorum angelorum [illegible] officium et efficacias
quas ministraverunt sunt que nota sunt quedam deprecationes
apud caldea greca hebrea et caldea [illegible]
[illegible] si exprimerentur in latino [illegible] tamen [illegible] et quibus
[illegible] porta sunt et ignota apud latinos tantam
efficaciam administrabunt operatio latino ca ignorante
hec greco hebreo et caldeo que ca in sua [illegible]
ita vero orationes sunt sancte virtute et efficacia quod salomon
in ea invenit ipsam vocat splendorem sapientie speculum
quia splendorem virtutis eius illuminas omnes scientias dividitur
que sunt sine dubio acquisitae et ista oratio dicitur i. z. p. 3 est
et tamen z vna [illegible] ut [illegible] [illegible] in vallis
proferatur sine magno labore quia ista oratio est vna et
fundamentum ad omnes scientias acquirendas [illegible] sine qua habentur
ulla scientia potest acquiri et hec quoque summo mane diebus
primo [illegible] pluries capitulis semel proferatur et salomon dicit
quod in [illegible] [illegible] tunc [illegible] et in vocatione
secretorum angelorum [illegible] [illegible] eam et in vo-
cati quorum angeli ad ministrationes sibi in quorum virtutibus
scilicet primus memoria 2us facundia 3us intelligentia 4
4us confirmat stabilitate trium virtutum acquisitarum
[illegible] [illegible] angelus salomoni [illegible] [illegible] [illegible]
summas ad exponere [illegible] de ista oratione ista
[illegible] ad [illegible] quia ipsa est [illegible] [illegible] et [illegible] forte [illegible]
[illegible] in opere in vice [illegible] [illegible] admittit oratio

A 57 - 54v

nuspiam quod ea applicat nec operari opus sunt quod pertinet verba
facta operanti ~~cetera~~ illa recepit item eadem hora
in qua ille vero bertholdus salon in capitulo fecit dicit et quod — velut
tanta secreta sit ita nota quod non legit ea quoniam loquitur in
in terra opera et sit confessus et ieiunus illa die contis
similiter et deus audiat orationem eius et de dicta oratione
sarayi lamaceth haec oratio ~~videat~~

A

Assaylemaceth haec est 2a post dictas orationes in
ista oratione ... nomina secreta angelorum ita quod
non quoniam loquitur in recepta oratione ... sit
sit secreta quod non quoniam dicitur et non quod ita sole orationes
et virtute quod habet dicendi et non quod ipse efficacius quod in qua dicitur quotiens
non debet proferri ... ipse efficacius et ... proferatur multis
sancte efficaciam eius ipse et ... et post proferatur nulla
scilicet quia in nota greca ebrea et caldea maiori reverentia — ista nomina
et solemnitate debet pronunciari quam orationes latine quia in ipse
nobiliter ... ~~titulus~~ istius artis ille vero orationes quam in sit
nobilis ... miseriam et lingua in predicta solet
pronunciari adhiberet miseriam et lingua in predicta solet
quibus non sit divise sed una et eadem ... diversis ...
dicitur proferri scilicet efficacia accredenda sit memoria de mane
... proferatur et vesperis et hora una et eadem die ...
ista oracio pertinet ad scientiam spiritualem Ihesu fili dei
auctoritatem ... dicitur agli sed et tu videlicet eas ...

L

Lemaceth · sebanoghe haec est 3a post quinque sanctissime
orationes et continet in se maiorem virtutem ... deus ...
... nota angelorum ... ipsa eius pronunciari ... ita
3a particula quae est assaylemaceth eius maiorem devotione quare
... maiorem eius virtute hunc ... ||
paruit qui in pronunciatione ... proferentis cor et animam eius
in ... illuminatur per sanctos angelos quod nota ... in ipso
tanta memoriam ad augetur quod omnia audita retinent
et memorie obsequent ... salomon in speciale constituit
mandatum scilicet quod nullus presumat orationem ita proferre

Prefatio vero in primo proferatur alpha et o et postea plura alia capitula scilicet Gehyremach Theosmegale / Hely scemmida et quod ista post non proferatur nisi post primas duas partes

Ipsa vero est ars notoria quam fecit Apollonius ad quam dicit de dictis orationibus cum una 3a scilicet quia ipsa est via et fundamentum totius efficacie artis scientiarum que sunt in arte notoria sed quia nulla potest pervenire ad dictum effectum quia ipsa est quasi ad omnes scientias acquirendas et quasi sufficiant

Perlibatis orationibus supradictis est de dictis orationibus Hic docet precepta vestis cum orationibus notis scilicet Temach deus summe sancte qui solus dominus dicit quod plura oratio sive scientia nova angelorum et mirabilem effectum scilicet facundiam qui vocat efferenti alie vero sequentes ad habendum memoriam et Apollonius dicit quia ista ars vocatur notoria quia cum quibusdam notis brevissimis ad habendum memoriam facundiam et intellectum et per easdem orationes anglicas sicud potest acquiri [illegible] in ista arte loquitur de notis et orationibus ideo videndum quod sit notandum in ista arte sic describitur [illegible] non est orationibus [illegible] supraposita hec sunt note grece in theologie et logice Oratio autem 3a spiritualis misterium et vero greca latina et caldea omnia et comunicatum secunda at 3a in a efferentur multa signa divisa et intellectus sequitur multa at describitur sicut in secunda quarta theologie theorice describi volumus secundum [illegible] quod omnes efficacie de singulis locutionibus in uno solo mense multiatur potest acquiri in modo hic sit et semel per hec diversis sicud et oratio sit diverse linguarum

Hec est facundia quam vocant [illegible]

primus capitulus qui in omnibus facultate acquirenda fuit dictum
in primo Alpha et O. Elifemach Theos megale quibus
dictis dicatur quarta oratio et due sequentes post intervallo et quod
primo mane incipiendo in prima die nove lunationis
continuando omnibus diebus usque ad finem dicte lunationis et
tractatur cum maior efficacia invenitur in eis. Istis
tribus orationibus dictis possunt dici ille orationes latine que sunt
ad memoriam facundiam et intellectum [illegible] prima in principio capi-
tuli in quo continebit Domine adoro te et alie sequentes
usque ad illum locum quo oportet [illegible] conferende
sunt qualibet die usque ad finem lunationis ipsius si de [illegible] usque
[illegible] de facto [illegible] [illegible] primo [illegible] et in ipsa
[illegible] [illegible] [illegible] facit et in [illegible] capitulus [illegible]
maxima devocione dicitur prima [illegible] capitula quibus actis
et statim post intervallo dic istas artes orationes et [illegible]
lectum et videbis et quod [illegible] efficacia istius orationis [illegible]
[illegible] [illegible] invisibiliter intervalli [illegible] arte est
[illegible] in [illegible] possis semel dici [illegible] [illegible] si [illegible]
operantis tempore [illegible] [illegible] faciat intervalla et
[illegible] si in [illegible] [illegible] magnitudine et [illegible] orationum
et ita [illegible] oratio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
dia [illegible] [illegible] prima oratio [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] summo mane [illegible] si de facto [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] est ante

Capitulum [illegible] ista oratio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] orationis [illegible] [illegible] [illegible] orationes
latine et ita arte orationes grece caldee [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intervallo
post [illegible] orationes et [illegible] latine orationes [illegible]
[illegible] [illegible] grece caldee ebree [illegible] nova angelorum

quorum est sciam ministrare

Istud filii dei que oratio brevissima est sed virtute
maxima dicitur quando ad effectus valentes = in arte
physica et in tota arte medicine in principio nove lune
ad decem dies mensis dicitur prima proferatur et prima capitula que
in quibus hora in uno sunt proferenda .s. alpha et o.
et quidem dicitur illis decem proferatur quotiens per .3. dies tenens
operatus voluerit in quacumque die proferatur eam tunc prime
capitulis sed omnibus precedentibus iste orationes .s. assay lemach
et faciunt ad memoriam et proferatur cum in scientiis [illegible]
lunationibus quo finiti in principio septimo mensis proferatur prime
mane prima et prima capitula et [illegible] decem omnium megal
hamelyiahel ihesu dei filii et fiat quolibet die illius
mensis et hora et quando hec orationes sunt proferende
apparebit in capitulis eorum [illegible] mense finito in prima luna
alterius mensis proferatur iterum quidem orationes usque ad finem quando
sunt [illegible] [illegible] [illegible] leme gelthon vita [illegible]
[illegible] ihesu dei filius [illegible] orationibus completis in [illegible] physice
oculo et summa volumina istius artis ad manus
volvendo et legendo que [illegible] quolibet die illius mensis
et mense completo proferatur orationes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dies ter in die mane meridie vespere et sic habebit
eam perfecte

Illud enim notandum est [illegible] [illegible] precepta
[illegible] cum operatus [illegible] [illegible] [illegible] septem
laboris ita oratio proferenda est quod precedentes in eisdem diebus
eisdem [illegible] [illegible] [illegible] figura [illegible]
artis sic ita oratio de [illegible] orationes [illegible] figura
proferatur [illegible] [illegible] ita oratio proferatur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] facto intervallo [illegible]

totiens

Dicit enim ey operacio ista oracionem contulit et merse cum ab
oracionibus sicut dampnum scilicet id est dubitaverit de aliqua questione
mota salomoni ista eadem oracione tunc temporibus fecerit cum magna
~~[illegible]~~ reverencia et devocione et per labiis eius secreti
et statim oracione finita deus exaudiat operando et mini-
straret tibi graciam salutem plenarie eam in corde et sic
potest facere de quolibet sentencia

H ec est oracio quam salomon sic dicit salomon si aves
fuit ab aliquo periculo precor in terra et in igne
et in aqua et in periculo bestiarum et temporibus ista oracionem
devote sola ter contulerit secundum fide et cum magna
reverencia salvus erit nec aliquis illos erit tibi nocere
Salomon dicit quod angelus tibi eam … de portant
de deo ipso de nocte legerit videndo intuentes regi
sitis artis oraciones ipsam collocaverunt et eam signis fecit misterii
continet quod mirabiliter operat meum tibi sciam theori et
ipsa arte acquisita sunt quod omni die deceno postquam acquisita
sciam semel in mane ieiunus castus conferatur oracio ad
prima de ista oracione et de omnibus artibus per intextum

E cce quod de misterio ymni per dictis capitulis fecerat
et plenaria mensio de omnibus artibus et notis earum
et de omnibus earum et ultima de notis theologie et quod aliquis
constat disponere de quibusdam notis et spacialiter quamdam
nove misterio theologie de ea nunc videas Cum igitur
veneris ad inspectionem notarum theologie et illa inspexeris
in illa die caveas ab omnibus peccatis et in omni crapula
et in illa die non ludas nec videas nec aliquam vanam gloriam
in illa die inter assummas sed cum maiore veneracione offi-
oracionis illius voce confiteris et ipsam nota in principiis
ipsam cum fiam detulit angelus salomoni et sic ultimo

in quadam nocte cum orarem et stans mirabar theos et peterem
ei dicens ne dubites nec expavescas quia hoc est magnum sacra- // hoc est
mentum dicens autem notis theos et in eis fiat continetur totum novum
testamentum. Item angelus istam figuram inspicias cum magna devotione
omnibus diebus unius mensis ceptis diebus computatis et in illa die
in qua inspicias eam non videas nec ludum habeas sed caste
et devote agas. Cum una dierum mensis forte plus crapulatus
solito aut vino nec [illegible] inspicerem ipsam restiti et statim
iratus est ei deus mandans ei per angelum quia despexisti sacra-
mentum meum [illegible] et contempnens auferam a te partem
regni tui et genimina filios tuos cum dies sunt et terram
angelus [illegible] tibi dominus interdictum templi fieri diebus octuagin-
ta. Salomon flens a magis flexis genibus misericordiam
petiit et angelus [illegible] dixit ei quia flevisti misericordiam
petivisti a domino [illegible] et tamen dies et plagam per dies tuos et
filiorum tuorum [illegible] asuper [illegible] in civitate et multa
malorum plebs in civitates sustinebunt. Item [illegible] dominus interdictum
templi fieri octuaginta diebus et octuaginta et penitentiam
agamus super quo quod erga deum et eius dedicasti et ita caveas
et in ista parte ut precepta data in ista arte finitur custo-
diantur et nullus presumat excedere formam mandatorum. Item
est in quadam alia dicitur nocte quam de istis tribus notis scilicet nota dei
et nota throni(?) quam [illegible] debet in [illegible] cum maxima venia
officio [illegible] [illegible] quod alie note que de istis tribus notis scilicet
nota dei et nota throni(?) et nota ineffabilis [illegible] tractare
mandatum [illegible] agendum et in [illegible] illarum et asserit salo-
mon quod in illa [illegible] quibus note theos apparuerunt et orationes [illegible]
[illegible] descendit quedam angelus portans [illegible]
in manu apparens illi quod operatur in illa arte et scriptum locutus

quedam ineffabilia verba et orationes ei scripta in quibusdam foliis Salomon qui
quod operatur tamen apparet ista visio debeat nemini revelare
et custodiat celando et tertium mandatum angeli enim dicit operari
ista vero nota theologie et ultima dicit quod in figura tua erat angelus 24
cum quibus angelis dixi dicit in primo figura gladius et alius angelus
6 figuram spectrum in alio vero figura arboris in alio autem figuram voluminis
item in alio figuram florum et tantum dicit = in processu fiet istius libri
theologie stant dominum contra superius ponenda sunt ante oculos aperti et
non attende convoluminum omnium artium et tempore theologie mane
solito inspicienda sunt in quarta luna quia in aliis diebus quarta in quarta
luna ita artes per angelum dilata fuerunt Salomoni. Item scias quod
si liber iste non poteris habere quod non est bonum efficacia operationis et si
quis vadas ad scolas audire lectiones alicuius scientie quam acquiris
et ubi dicuntur orationes istius artis semel vel dicas bis in die
et consequeris eundem effectum quam cum si liber haberes et hoc sit completum
de opere notarum omnium artium usque ad notas
Orationes enim iste sunt in isto capitulo facienda et unio de precedentibus
orationibus quas angelus detulit Salomoni super altare scriptas
in libro quodam splendente in volumine et super quibus orationes erat
apparatum quod datur signum aureum et audivit Salomon
vocem dicentem hec sunt que signavit dominus et que conclusit a cordibus
infidelium. Cum audiret Salomon vocem et timens super hoc recepit
orationes et custodivit et fecit ieiunium triduanum et castam
vitam fecit et in die veneris scilicet sexta feria recepit et protulit
orationes istas et in nocte tantum factum est in eis et efficaciam
quod recepit sed nos non habeat vires de arte ista quod tantummodo
istas orationes scriptas et proferat omni die ex mense una
caste et devote et ieiunium et acquirat memoriam facundiam
et stabilitatem virtutem et si proferat orationes quibus dic modis
ter in die scilicet primo mane semel oro meridie semel orationem

A 57 - 58r

vesperas semel et si volueris quod perfectam scientiam trium artium
liberalium primas tres de istis orationibus dicas singulas et super
quolibet nota istius artis orationes tres generales super quolibet
artis non ad maiorem efficaciam acquirendam. Si vero
volueris quod fundamentum in arte arcium liberalium
orationes generales iii, iiii, an notas illius artis perfectas
singulas orationes per singula arte et orationes generales quia plus
efficit super quolibet arte in illa generali arcium liberalium
quantum cavendum est quod in experientia istarum orationum quod
vivendo sobrie et caste sobrie devote et abstinendo est
a peccatis mortalibus [illegible] [illegible] quod computa vel luxuria
ut quod sancta non irrata superflua nullo efficeretur
et fideles sunt in fide super omnem quod eas contulerit. Iste enim
orationes sunt specialiter efficaces super notis [illegible] a signum ora
super singula nota salvo quod orationes [illegible] debent in simul
continuari super nota in effabili quam et una [illegible]
[illegible] [illegible] istarum orationum [illegible] quod si de [illegible] primus ca-
pitulus et de aliis orationibus que faciunt ad mediam facundiam et
intelligentiam de arcium orationibus de notis capitulo
Aliqui pertinens sit aliqua hora dici istas cum
orationes perfectas per unum mensem quolibet die summo mane
quod potes recopilare opus tuum. si vero super alia alicuius
artis scientia operari volueris et istam perfectam artem habeas
et sic tempora et hora et dies [illegible] [illegible] capitula orationes
orationes alias ad mediam facundiam et intelligentiam pertinentes
[illegible] mandata supradicta data pertinentes iste orationes
non [illegible] ut perficiatur si per aliquam negligentiam [illegible]
et supradicta [illegible] aliqua hora sunt [illegible] in opere non pertinens
[illegible] ita [illegible] orationes perficere [illegible] et ista est conclusio
istarum orationum

A 57 - 58v

Omnipotens incomprehensibilis. Ista oratio prima de x orationibus 1
que et sic sine opere precedente potest communicari ad memoriam Theol 1
[illegible] facundiam et intelligentiam et illarum trium stabilitatem
acquirendam. Ista enim prima oratio temporalis et ad facundiam acqui-
rendam singulariter debet commemorari super prima figura theorice ad 2
orationem. Ista est 2a oratio de x orationibus et cum precedentibus aliquo 1 Theo 2
medio [illegible] intervallo et ad quibus enim prima facundia
ut qui oratio debet communicari super 2am figuram theorice. Confiteor 3
ista est oratio 3a de x orationibus et cum duabus precedentibus debet communicari Ast. 1
ad confirmandam istius stabilitatem ut debet communicari cum [illegible]
nota artis astronomice [illegible] ista est 4a oratio de x orationibus ad 4
peragendum ad opus bonum et cum precedentibus debet communicari sine aliquo
intervallo. Ista oratio cum oratione latina sequente que est pie deus 5
misericors debet communicari cum 3a figura theorice. Pie deus misericors Theol 3
ista oratio perlegitur et sine orationis precedentibus [illegible] que est theorice et una
et eadem oratio et non potest debet communicari sine dicta sine aliquo inter-
vallo. Pie pater misericors. Ista est oratio [illegible] orationum 5
ad [illegible] ut sensum [illegible] et debet communicari cum 8a Theo 8
figura theorice. Excelso [illegible] Ista est 6a oratio de decem ad acqui- 6
rendam memoriam virtute et cum precedentibus ut debet communicari Theo
super [illegible] figura theorice que nota [illegible] ut ista 7
oratio debet communicari singulariter et sic cum 2a nota [illegible] Astr. 2
[illegible] ista est 7a oratio de x orationibus ad [illegible] 7
[illegible] et ad stabilitatem datum ingenium et [illegible] Ast. 3
efficacius debet communicari sine aliquo cum precedentibus ut ista oratio debet
communicari singulariter cum 4a figura astronomice. Deus qui invisibilem
ista oratio 8a de x orationibus ad memoriam facundiam et intellectum 8
acquirendam. Ista oratio est [illegible] sexta [illegible] notarum 5 Theo
theorice omnes orationes que [illegible] cum [illegible] notas [illegible]

A 57 - 59r

tercio cum tempus vacat debet premittere sic dici confiteor hodie
9 Astr. 4 ista oratio est nona de pluribus orationibus decem quarum cum aliis
precedentibus confera ad ministrandum conferenti ea gratia
ihesu christi patris et filii et spiritus sancti ista oratio debet dici cum
10 Ast. 5 vacat tempus ante Deus meus ego ista 3a oratio et ultima
de x orationibus que premittitur sua figurat ingenium et istud
confirmans si cum aliis precedentibus quibus dic confera ter
scilicet mane semel circa meridiem circa vesperas semel ista
oratio singulariter debet premittere cum vacat semper ante iste
est finis doctrine istarum orationum super decem orationum quibus
confirmata debet confirmans efficaciter et que in fine et cum notas
aerem singulariter confera in quantum premittere atque sicut supponens
dicitur et vincendum sobrie et caste et est ab omnibus criminalibus
peccatis abstinendum et non solum voluntarie abstinendum a crimi-
nalibus ymo cum summa diligentia est cavendum

Et opusculum preceptis capitulis finita est missio plenaria
et dicta de omnibus orationibus temporalibus in isto ultimo capitulo
facit mentionem de diis [illegible] hebreis et caldeis qui in fine
istius artis describuntur quod oraciones que in una [illegible] continentur
orationes secundum [illegible] in cibis et venire et partes bonas finis
istarum narrat [illegible] quod vno die dum cogitaret super ista arte
quanto possit operari in conferendo tot orationes in [illegible] tot
[illegible] tam brevibus quibus dici et de quo dubitant timens
quod si aliquo casu aliqua hora fiunt aliquas orationes in operatione sua
[illegible] cogitans quantum posset temperari sic opus suum per eorum
amissionem angelus domini descendens de celo detulit ei istas quas
orationes dicat ei altissimus mittit tibi quod opusculum quod est
[illegible] secundum eum quod secundum tu conferens angelis aggravans opus tuum
et si aliquis in opere tuo [illegible] finis sic dicendo sic hora sic
aliquas orationes obmiseris [illegible] de opere [illegible] nil amittes
et sic cum aliis orationibus ~~et~~ [illegible] et finem totius operis

55

potius facile quater vel semel et quod ista nona sit in primo
capacis antique tria capitula proferantur et semel communicari
scilicet tota acquisita per istam artem in fine referantur statim
post acquisitam consecrationem omnibus vero diebus et omnibus horis post
communicari tam videtur et solum et caste et cum [illegible] [illegible]
semper plenarie et competenter de capitulis et omnibus istius artis
In isto ultimo loco determinat de in[illegible] istius artis et
de eius efficacia et de ordine totius operis sic expeditio-
aliud procedens post in eo per ordines sunt igitur quod ista ars vo-
Ars notoria catur ars notorie quia cum notis brevibus et orationibus omnes scientie
liberales et mechanice et exceptive sunt acquiri et ge-
memorativa neraliter vocatur ars memorativa quia in proferendo orationes tum ad
quilibet memoria in omnibus retentis facundie proferendis ingenii
in effectu cum stabilitate in omnibus videtur et facundie plus
[illegible] convenientibus et consuetudinibus - In primo quod sit quedam orationes
per se quedam primo tria capitula primum capitulum incipit Elizemach
Elizemach [illegible] megale secundum [illegible] quod capitula tria sunt [illegible]
in primo cuiuslibet efficacie accedere et prima oratio que est in principio
alpha et o sunt parabula et ante tria capitula prima et postea proferendum
est [illegible] orationes [illegible] orationes et [illegible] sunt in arte ista quedam
orationes speciales ad memoriam facundiam que sunt debet proferri
continua post prima tria capitula que sunt ista assaymelath
assaymemach | lemath | lemachy | cynat | deus
summe | de quo due | que orationes debet semel proferri statim
[illegible] competentibus per viii dies tamen in mense scilicet luna 8
4a 8a et 12a 16a et 20a et 24a et 28a et 30a in aliis
istarum octo dierum proferri debet quater in die scilicet summo mane quater
semel circa meridiem semel circa nonam semel circa vesperas
postea sunt alie quedam orationes post supradictas que specialiter faciunt
ad facundiam et non ad aliam efficaciam et alie sunt orationes
que sunt in primo accedendas statim per unum mensem debet proferri
que sunt lemath [illegible] memoria [illegible] azachami
el [illegible] aglozes theomiros deus omnium

A 57 - 60r

megal regat veritas lux harnigahel ego in gradu iste
et orationes omnes predictas dicantur sit in quibus dies sunt lunationes
quas supra fecimus ut naturaliter competentibus videlicet horas dicere non
conferatur quando xi decem dies in mense scilicet prima luna in 6
gradu 12 14 et 18 24 26 29 et in 30 quod qui istis horis
dici a quacumque conferatur videas supra in primo capitulo oratio
at prima ytem sequitur quedam alie orationes prius supra dictas que
spiritualiter faciunt a facundia acquirenda et que possunt dici
cum precedentibus de facundia habenda cum tamen prius capitulis
per aliud sed melius ut aliis conferant omnibus prius relatis
iste orationes conferantur sine temporibus sine horis quo orationes sunt
helmoch gebel onipotens etheus semoch lamin
Iste vero 3 orationes dicuntur primo post primam in 14 luna usque ad
finem lunationis dicitur in mense in quibus quinque conferantur scilicet primo
mane semel ad 3am semel ad meridiem semel ad nona
semel ad vesperas semel ytem sequitur alie pure orationes
que spiritualiter sunt efficacie in scientiam nobilem
Spiritualiter ad sanctificandum de aqua in fluvio aut semel vel pure
utrumque fuit ad morte vel ad vita et aliis plures efficaces
que in suo proprio capitulo describitur que orationes sunt quedam dei filii qui
miniacgor Iste vero orationes omnibus diebus omnibus horis possunt proferri
et corporalis sunt tamen prius capitulis et in aliis aliquibus orationibus
quando proficit eas munde et caste cum magna
devotione eas cor constantibus proferet ytem sequitur alie orationes
que sunt de numero xxiiii quibus in isto tractatu possunt communiter primo situ
creationis in tantum arte istas semper oportet 3 et aliquibus neglientiam
ac in mundicia cordis ut puta de aliquo peccato in ore (?) scilicet
dimiseris ea propter tamen et in eo non in veneris aliquam plenarium
effectum veritas igitur iterum in presenti mense tamen prima capitula et orationes
facientes ad memoriam facio et iste xxiiii orationes quibus

A 57 - 60v

die mensis unius semel proferatur in primo autem meridie
et non superabitur effectus operis tui virtus autem ipsius sed deinde primi
capituli partis in perfectione notarum artium trium libellum scilicet gene-
ralem recognoscere quae oratio sic Lux veritas Domine sancte pater
creator Adonay sancte Deus pater Eloy clementissime omnipotens
inscrutabilis Amazay unus magnus Usyon omnium Ezelechias
dante cum mercede et potes iste predicte orationes quae sunt
simpliciter proferantur ante notas trium libellorum artium iste vero quae
sequuntur quae singulariter super notas artis [illegible] quae sic Deus qui
sua immo mediator omnium Deus videns ista quae sequitur de-
proferatur ante primam notam theologie quae est Adoro te rex regum
istam sequitur quidem alia oratio quae sic Ad augmentandam efficaciam
in aliis scientiam acquirendam cunctis artis [illegible] si minorem effectum
invenies in opere tuo quam docetur istas orationes sequentes proferas
orationes sunt in perfectione omnium artium notarum trium libellorum quae mecha-
nicarum et ante notas generales et ante notas philosophie et cunctis
alia scientia proferuntur eas antequam proferantur orationes [illegible] istarum artium quae
acquiris iste sic orationes Ezethicomos Achalathon Domine
Deus incomprehensibilis Domine sancte pater Deus [illegible] mane
gethon vita omnium rex regum iste quater [illegible] sunt
quater libellis iste autem quae sequitur [illegible] notis [illegible]
et theologie Deus pater in mense Deramethon rex eterne
Deus Deus totius pietatis iste cum orationes si proferuntur
semel ante orationes cunctis notis [illegible] dat magnam
efficaciam istius scientie unius nota [illegible] eas proferenti
Ille sequitur quidem alia oratio quae sic X in uno quamvis de
efficaciam et virtute [illegible] de tota arte nisi potes
istud proferas iterans X orationes quibus die unius mensis ter in
primo mane semel autem meridie semel autem vesperas semel
et caste vivas per duo [illegible] et si facies ieiunium [illegible]
triduanum

in pane et in aqua aut quod incipias eas proferre bene
faciens quia quibus vero diebus nisi istis in quibus eas pronuncias
non oportet te ieiunare nec dimittere studium tuum nec alia tua oportet
negotia procurare cum vivas caste et honeste et caveas
te a peccatis in quantum poteris et illas .3. quos dixi in quibus eas
debes proferre premittas orationes per ipsum dispositas in eis que sibi
adoro te rex regum confiteor tibi ego reus otheos acha//
//magale cum prologo suo pie deus misericors extollo sensus
omnium regnorum deus vivorum confiteor hodie domine nunc [illegible] sequitur
quedam alie orationes que nove sunt in uno quo nove [illegible] incipiunt
oo ry sel [illegible] et finis istius artis Si autem dubitans quod hec
et animo et tot bina verba potius per facundia et intelligentia
in tertium et scientiam omnium tam liberalium quam mechanicarum et dubitans
utrum ad finem potius pervenire facias ieiunium triduanum
in pane et aqua et confessus et caste vivas et istas novem
nobis proferas ter in die in primo mane semel circa nonam
semel circa horam semel et per illos dies agas quia quibus
vero diebus sit per alia efficatia voluntas operari proferas eas cum
aurora primo semel aut proferas 3a [illegible] capitula et alias
orationes et [illegible] utrum potius ad effectum pervenire istius
scientie quam acquiris [illegible] si processeris in opere tuo et complete opere
[illegible] pertinens in mense illo aliquo die et aliqua hora [illegible]
in aliquo [illegible] istas novem orationes pronunciabis per mensem unum
quolibet die primo in primo mane [illegible] quam eas dominum et
consiliaberis in opere tuo et confirmabitur [illegible] fac et scita
per [illegible] labor [illegible] cum [illegible] tuo cave das oblivioni orationum
novem istarum est prima gentalogam beolin agnos denachonces
semacgi ethas [illegible] magnus magal [illegible]
halomchom et cum prologis suis [illegible] conditor omnium et sapientia//
//creatori et quod efficatia [illegible] orationum totius artis a primo
usque ad finem deo et anima sufficit [illegible] de orationibus

A 57 - 61v

istius sciencie artis et carum virtutes et efficacia * Nunc
videamus de ordine tocius operis sub compendio qualiter et qua
procedendum sit in ista arte per ordinem. Si vero volueris operari
in arte ista sufficienter et tibi ut scias in principio luna prima
et in consequente et ut non decipiaris quo scias ut in luna
in ecclesia prima est in arte 3a et per duas dies est
prima antiqua dicta in certa prima ad sustinendum vero tantam
sanctitatem operis debes confiteri plenarie et perfecte et ab illa
hora tenearis aptare ad mundum quo precepto in opere isto
et postea si potes et tunc velis procedere tantummodo ad
memoriam acquirendam et facundiam in sole in nomine
Christi prima die mensis scilicet qui luna est prima in capias perfer
istas orationes alpha et o Eliecmath oipe igpqt
Adoro te rex regum Confiteor Otheos cum prologo tuo
pie deus misericors extollo sensus ac ingenio deus
immortalis confiteor hodie domine mi qui hodie istas
orationes dic semel in summo mane usque ad 3am diem
in 3a die tymo perfectis alpha et o chizmach
theos inc lux mundi in assay gemat deus summe
te quaeso domine istas orationes proferas in 4a luna et 8a
et 12a et in 16a et in 20a et in 24a et in 28 et in 30a
et in quibus istarum dierum perfectis orationes quater in die
summo mane semel circa 3am semel circa meridiem
semel circa vesperas semel ymo aliis diebus mensis mane
perfectis orationes sed aliis prima die contulisti proferas
aliis diebus semel sic contulisti in prima et acquires
memoriam in illa mense et facundiam plenariam
et perfecte. Si vero volueris operari in illa arte ad
acquirendam scienciam scilicet liberalium artium scilicet gramatica

logice retorice phisice musice arismetrice astrono-
mie sive theologie vel aliarum scientiarum artium mechanicarum et
exceptivarum sicut in medio 3^a. scire debes que nobis sunt
necessarie secundum quod si aliquam istarum perfecte volueris quod facias
ita primo per primos mense unius operatur ad quendam mo-
dum sicut dictum est supra et habeas locum remotum
a populo et queras decem folia olive seu palme
et in luna quarta et sexta ieiunus et castus scribas in uno
folio hagnadam mezrabon et in alio zalmanda-
les et in tertio pessigogum et repone folia tria in loco
mundo et tunc accipe vinum optimum purissimum novum
et repleas illud de aqua donec fuerit solis et luna
decima et sexta et duodecima et sextadecima accipe folia tria et primo
in quo scriptum est hagnadam lava in aqua illa bene
ut non appareat in folio isto vestigia nominis et
postea secundum lava similiter folium et postea tertium ita ut
vestigia nominis non appareant in foliis et repone optimum
vinum aque et in primo mense quo luna est prima confessus ie-
iunus et castus in aurora diei accipias optimum vinum
aqua et bibas dicens totum de aqua in nomine salvatoris
et dicas bonitatem et disciplinam et scientiam doce me
quia mandatis tuis credidi et reponas aquam et sic
bibas qualibet mane per unum mensem toto tempore in illo
mane incipias perfecte istas orationes alpha et o
elyzemath theos megale lux mundi lamach
ragna meola ... genfibit azaramiel hyelma
iglozos deus omnium megalic gal veltas lux hamgaliel
ego in affectu istas orationes in simul proferas

A 57 - 62v

factis alphabetis cum aliis per 3 dies in mense s. in prima luna
in 6a et 9a in 12a 14a 18 21 23 26 29a 30a quibus
horis diei et orationes proferas videas in capitulo illo
sicut ad primam in illas orationes alpha clyssemach theos
megale lux mundi ezethemos domine deus sancte
pater deus fortis via lemogethon vita cuius rex regum
deus pie in mense lezemathon iste etiam deus totius
pietatis ... aliis diebus summo mane semel et
meridie semel ... ad inspectionem notarum istius
scientie per quam laborans et notas et signa figurarum ipsius
scientie 3 precepta tenes et orationes figurarum ordinate proferes suis
temporibus et terminis recitare ... ...
apparebit et in inspectione figurarum per certas volumina
istius scientie aperte ... et post in inspectione figurarum vel
mas ... volutionem a principio usque ad finem et tunc cum
tura dei que in quantum facere arte operabis et ... suis
operande caste vivas et cum maxima fide et devotione
proferas orationes ... in notationes ... sanctorum angelorum
celestium et ... officium est in isto opere ministerium
et per perfectionis medicina in ... sapientie ...
... sapientia et scientia
liberalium artium et ... ... et totius philosophie
per artem istam poteris per hanc spatium quod et
et memorialiter retinere per ... qui vivit
et regnat per infinita secula seculorum amen
ardagon aretaboz halmidaloti pessigagal
ista oratio ... dicenda ... die veneris luna
... et 1a ... 12 ... 1a ... 12 ... 17a et ... ... in die

A 57 - 63r

veneris luna crescente dierum est q l 12 l 2x l vii l q
sc i hac arte experte volunt hanrare ipse
preparatio et mect aquam de fonte i vase mero
et venis de no lanat folia certa i venies
super i glosa attende q folia tua scripta ~~fuerunt~~
fiunt preparati debet i panno novo et ~~alb~~
albo et mundissimo usque ad predictum tempus

Explicunt notabilia super operacionibus

A 57

Deus deus m

q̃ [illegible]

Deus deus

omnis homo

qui [illegible]

A 57

lapideas & legē ac mandata quę scripsi ut
filios isrl. Surrexert moyses & iosue mini
cendens q̄ moyses in montē dī senioribꝫ
hic/ donec reuertamr̄ ad uos. Habetis aa
biscū. si quit natū fuerit questionis refer
Cūq; ascendisset moyses. opuit nubes m
tauit glā dn̄i sup̄ synai. tegens illū nu
Septimo autē die. uocauit eū dš de med
Erat autē species glę dn̄i. quasi ignis ar
uerticē montis. in cōspectu filioꝝ isr
moyses mediū nebule. ascendit in montē
quadraginta diebꝫ & xl. noctibus. GR. T

cordis mei dilatate sunt de necessitatibus m
do mine Vi de humilitatem me
rem me um & dimitte omnia peccata

Deuocionē popli tui qš dn̄e benign⁹ intend
ꝙ abstinentiā macerantur in corpore. p̄ f
opis reficiant in mente. P. Lect libri

In diebꝫ illis. Uenit helyas in bersabee iuda
ibi puerū suū. & pexit in desertū uiā uni⁹ di
uenissꝫ & sederet subter unā iun[iperum] petiu
ut moreretur & ait. Suffic[it] m̄ dn̄e. toll
mā meā. Nec enī melior ... patres mei

A 57

[illegible]
de: grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset, comedit
& bibit & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta
diebus & xl noctibus usque ad montem dei oreb.

De necessitatibus meis eripe me domine. vi de
humilitatem meam & laborem meum et dimitte
omnia peccata mea. Ad te domine levavi animam meam
deus meus in te confido non erubescam neque irrideant
me inimici mei. Et enim universi
qui te expectant non confundentur. confundantur om
nes facientes vana. Domine non secundum peccata

In illo tempore. Accesserunt ad ihm scribe & pharisei dicentes.
Magister volumus a te signum videre. Qui respondens
ait illis. Generatio mala & adultera signum querit. &
signum non dabitur ei nisi signum ione prophete. Sicut enim
fuit ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus.
sic erit filius hominis in corde terre. tribus diebus & tribus noctibus.
Viri ninivite surgent in iudicio cum generatione ista
& condempnabunt eam quia penitentiam egerunt in predi
catione ione. Et ecce plusquam iona hic. Regina austri
surget in iudicio cum generatione ista & condempnabit
eam: quia venit a finibus terre audire sapientiam salomonis.
Et ecce plusquam salomon hic. Cum autem immundus spiritus exie
rit ab homine ambulat per loca arida querens requiem
& non invenit. Tunc dicit. Revertar in domum meam
unde exivi. Et veniens invenit vacantem scopis
mundatam & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios
spiritus secum nequiores se & ingressi habitant ibi. Et fiunt

A 57

A 57

A 57

A 57